

บทที่ 3

ที่มาของคำสองพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ->

คำ <กระ-,กะ-> ในภาษาไทยกลางมีที่มาแตกต่างกัน ในการหาที่มาของคำเหล่านั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนำคำ <กระ-,กะ-> ที่พบในสมัยต่างๆ ไปเปรียบเทียบกับคำในภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาตระกูลไท คำในภาษาไทยถิ่นต่างๆ และภาษาตระกูลไทอื่นๆ เพื่อหาคำยืม คำร่วมเชื้อสายและคำสร้างใหม่ ถ้าพบว่า คำ <กระ-,กะ-> ที่ใช้อยู่ในภาษาไทยปรากฏอยู่ในภาษาตระกูลอื่น เช่น มอญ-เขมร บาลี-สันสกฤต ก็สันนิษฐานว่าคำนั้นอาจเป็นคำยืม แล้วจะนำไปตรวจสอบกับข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับคำยืมซึ่งมีผู้ศึกษาไว้แล้วด้วย ถ้านำคำ <กระ-,กะ-> ไปเปรียบเทียบกับคำในภาษาไทยถิ่นต่างๆ และภาษาตระกูลไทอื่นๆ แล้วพบว่า เป็นคำที่มีเสียงและความหมายคล้ายคลึงกันกับคำในภาษาไทยอื่นๆ ผู้วิจัยจะสันนิษฐานว่าเป็นคำร่วมเชื้อสาย และในการหาคำร่วมเชื้อสาย เนื่องจากคำส่วนใหญ่ในภาษาไทยเป็นคำโดด แต่คำ <กระ-,กะ-> นี้เป็นคำสองพยางค์ การเปรียบเทียบเพื่อหาคำร่วมเชื้อสายจะพิจารณาเฉพาะพยางค์หลัง ซึ่งในภาษาไทยจัดเป็นพยางค์หลักที่ได้รับการลงเสียงหนักเป็นสำคัญ ส่วนคำเกิดใหม่ที่เกิดจากการสร้างคำเป็นคำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในภาษาไทยกลางเอง ซึ่งอาจจะเกิดการเปลี่ยนเสียงหรือเกิดจากการเติม <กระ-,กะ-> ลงหน้าคำพยางค์เดียว หรือเกิดจากการซ้ำคำ อย่างไรก็ตาม ยังมีคำอีกจำนวนหนึ่งซึ่งไม่ทราบที่มา ผู้วิจัยได้เสนอคำเหล่านี้ไว้ในวิทยานิพนธ์ด้วยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าในอนาคต

การเสนอผลการวิเคราะห์ในบทนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืมจากภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษามลายู ภาษาเขมร และภาษาอื่นๆ (ดู 3.1) ตอนที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำสร้างใหม่อันเกิดจากคำสร้างใหม่จากคำร่วมเชื้อสาย และคำสร้างใหม่จากคำไทยกลาง (ดู 3.2) ส่วนตอนที่ 3 ซึ่งเป็นตอนสุดท้าย เป็นเรื่องของคำ <กระ-,กะ-> ที่ยังไม่ทราบที่มา (ดู 3.3)

3.1 คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืม

การยืมเป็นผลมาจากการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์และเป็นสาเหตุภายนอกที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษา ภาษาไทยยืมคำศัพท์จากภาษาต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นี้ เช่น ยืมมาจากภาษามอญ-เขมร ฯลฯ พระยาอนุমানราชชน (2531:14) กล่าวว่า

เมื่อชนชาติไทยลงมาอยู่ในแหลมอินโดจีน มาติดต่อกับชนชาติในตระกูลมอญ-เขมร เป็นส่วนใหญ่ และได้รับวัฒนธรรมอย่างใหม่จากอินเดีย ส่วนใหญ่จะผ่านเข้ามาทางชนชาติมอญ-เขมร มีมอญและเขมร เป็นต้น ภาษาไทยก็มีคำใช้มากขึ้น จึงได้นำเอาภาษาของตระกูลที่กล่าวมานี้มาเพิ่มผนวกในภาษาของตน จัดว่าเป็นความเจริญงอกงามของภาษาเพราะสิ่งทั้งหลายที่มีชีวิตดังเช่นภาษาและวัฒนธรรมส่วนอื่น ถ้าไม่มีของคนอื่น มาช่วยด้วยก็เท่ากับกินเลือดเนื้อของตัวเองจะเจริญงอกงามไม่ได้

คนไทยได้ติดต่อและมีความสัมพันธ์กับชาวมอญ-เขมร และมีการยืมคำเขมรเข้ามาใช้ในภาษาไทย ในทำนองเดียวกันมอญ-เขมรก็ได้ยืมคำไทยเข้าไปใช้ในภาษามอญ-เขมรด้วย ธิดา สาระยา ศึกษาเรื่อง "(ศรี)ทราวดี ประวัติศาสตร์ยุคต้นของสยามประเทศ" และกล่าวว่า คนไทหรือคนไตอยู่ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่สมัยทวารวดี (2532:248)

ประเมินจากหลักฐานและสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ทำให้มองเห็นความเป็นไปได้ว่า พวกไตหรือพวกสามกระจายตัวอยู่ทั่วไปในดินแดนที่ยืนบ้านเมืองสมัยทวารวดี เพราะมีหลักฐานว่าพวกนี้เป็นทาสอยู่ตามศาสนสถานของรัฐ รอบลุ่มน้ำเจ้าพระยาอยู่แล้ว จึงอนุมานได้ว่าพวกไตที่เรียกพวกสามได้ปะปนอยู่กับประชากรในลุ่มน้ำเจ้าพระยาภาคตะวันตก ไม่แปลกเลยที่ระยะหลังต่อมาจะปรากฏคำภาษาไตอยู่ในจารึกปราสาทเมืองสิงห์และจารึกดงแม่นางเมือง ก่อนสมัยของจารึกสุโขทัยเสียอีก

ในจารึกสมัยสุโขทัย พบคำยืมภาษาต่างๆ อาทิเช่น ภาษามอญ (พบคำว่า ริง แปลว่า 'นำ นำมา') ภาษาเขมร (พบคำว่า ขดาร์ กรพดต กดึง) ภาษาบาลี-สันสกฤต (พบคำว่า กรมล 'กรรมล' กสตร 'กษัตริย์') จากคำยืมที่พบทำให้ทราบว่าไทยยืมคำมอญ เขมร บาลี-สันสกฤตมาใช้แล้วตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยและอาจจะยืมมาก่อนสมัยสุโขทัย คือ

อาจยืมตั้งแต่สมัยทวารวดีก็ได้

จะเห็นได้ว่าการยืมคำต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทยมีทั้งที่ยืมโดยตรงจากภาษานั้นเข้ามาเลย หรืออาจจะยืมเข้ามาโดยผ่านทางภาษาอื่นอีกทีหนึ่ง เช่น การยืมคำภาษาบาลี-สันสกฤต มีทั้งประเภทที่ยืมจากภาษาบาลี-สันสกฤตโดยตรง และที่ยืมโดยผ่านมาจากภาษาเขมร นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้ร่วมกันอยู่ในหลายภาษาโดยที่ยังไม่อาจตัดสินได้ว่าเป็นคำที่ได้มาจากภาษาใดแน่ เช่น คำ กระดาษ กระบือ มีใช้อยู่ในภาษาไทย เขมร และมลายู จึงไม่อาจตัดสินได้ว่าไทยยืมมาจากภาษามลายูหรือยืมมาจากภาษาเขมร

คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืมก็มีหลายลักษณะดังกล่าวเช่นกันคือ 1. เป็นคำที่สันนิษฐานว่าอาจจะยืมมาจากภาษาต่างประเทศนั้นๆ โดยตรง 2. เป็นคำที่อาจจะยืมเข้ามาโดยผ่านทางภาษาอื่นอีกทีหนึ่ง และ 3. เป็นคำที่ยังไม่อาจตัดสินได้ว่าเป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศภาษาใด เนื่องจากมีใช้ตรงกันอยู่ในหลายภาษา

การตัดสินว่าคำใดเป็นคำยืมจากภาษาใดนั้น นอกจากจะพิจารณาจากคำที่มีความหมายและเสียงที่คล้ายคลึงกันแล้ว ผู้วิจัยยังได้ตรวจสอบจากเอกสารที่ศึกษาเกี่ยวกับคำยืมที่นักภาษาศาสตร์คนอื่นเขียนไว้ด้วย กล่าวคือ คำยืมบาลี-สันสกฤต ซึ่งได้มีผู้ศึกษาไว้อย่างกว้างขวางและมีพจนานุกรมซึ่งบอกที่มาของคำไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงจัดเป็นคำยืมตามการศึกษาของนักภาษาและนักภาษาศาสตร์คนอื่น ๆ อาทิเช่น นาคะประทีป บรรจบ พันธุมเมธา ส่วนคำมลายูซึ่งพบจำนวนน้อยและคำที่พบก็มีผู้ศึกษาไว้แล้วว่าเป็นคำยืมเช่นกัน ดังนั้นการตัดสินว่าคำใดเป็นคำยืมบาลี-สันสกฤตและคำยืมมลายู ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากงานของนักภาษาและนักภาษาศาสตร์คนอื่นที่ศึกษาไว้ก่อนแล้วเป็นหลัก ส่วนคำยืมภาษาเขมร เนื่องจากพบเป็นจำนวนมาก คำส่วนใหญ่ยังไม่มีผู้ใดจัดไว้ว่าเป็นคำยืม ผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาและสันนิษฐานว่าเป็นคำยืมภาษาเขมรโดยมีเกณฑ์ในการตัดสิน ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนคำยืม ภาษาเขมรต่อไป

ตามปกติเมื่อยืมคำภาษาต่างประเทศเข้ามามีการปรับเสียงเพื่อให้เข้ากับระบบเสียงในภาษาของตัวเอง ถ้าคำยืมนั้นมีเสียงคล้ายคลึงกับเสียงในภาษาไทยและสามารถออกเสียงคำยืมนั้นได้ก็ไม่ต้องมีการปรับเสียง แต่ถ้าคำนั้นมีเสียงที่ต่างจากระบบเสียงในภาษาไทยเป็นเหตุให้ออกเสียงไม่ถนัดก็มักจะมีการปรับเสียง (adaptation) เพื่อช่วยให้ออกเสียงได้ง่ายขึ้น เช่น <อาจ> ในภาษาเขมร เสียงพยัญชนะท้ายเป็น /-c/ ซึ่งในภาษาไทยไม่มี

เมื่อยืมเข้ามาในภาษาไทยเรามาเปลี่ยนเป็น /-ย/ เป็นต้น

คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืมนั้นมีทั้งสิ้น 210 คำ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ คำยืมบาลี-สันสกฤต 72 คำ คำยืมภาษามลายู 13 คำ คำยืมภาษาเขมร 113 คำ และคำยืมจากภาษาอื่นๆ 12 คำ ต่อไปนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับคำ<กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืม

3.1.1 คำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต

คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืมจากภาษาบาลี-สันสกฤตพบอยู่ 72 คำ เป็นคำที่สันนิษฐานว่ายืมโดยตรงจากภาษาบาลี-สันสกฤต 56 คำ และเป็นคำที่สันนิษฐานว่ายืมโดยผ่านทางภาษาเขมร 16 คำ คำเหล่านี้พจนานุกรมต่างๆ เช่น พจนานุกรมแปลศัพท์ภาษาไทยสำหรับเขียนคำใช้ให้ถูกต้องตัวสกด ปทานุกรมกระทรวงธรรมการ และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 จะบอกว่าเป็นคำยืมจากบาลี-สันสกฤต หรือแผลงมาจากคำเดิมซึ่งเป็นบาลี-สันสกฤต¹ (ดูคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤตในภาคผนวก ก.หน้า 181-189) ตัวอย่างเช่น

ภาษาไทย		ภาษาบาลี-สันสกฤต
<กระบิล>	แผลงมาจาก	<กบิล>
<กระบาล>	"	<กपाल>
<กระนก>	"	<กนก>
<กระปี่>	"	<กปี>
<กระมูท>	"	<กุมุท>

คำบาลี-สันสกฤตที่ภาษาไทยยืมมามีเสียงคล้ายคลึงกับเสียงในภาษาไทย สิ่งที่แตกต่างกัน คือ จำนวนพยางค์ในคำ คำบาลี-สันสกฤตจะเป็นคำมากกว่า 2 พยางค์ เช่น <กมล> /kamala/ <เกษตร> /ksetra/ เมื่อภาษาไทยยืมคำบาลี-สันสกฤตเข้ามาจึงมีการปรับเสียงและลดจำนวนพยางค์ในคำให้เป็นคำ 2 พยางค์ ซึ่งคำบาลี-สันสกฤตส่วนใหญ่มี

จำนวนพยางค์มากกว่า 2 พยางค์ จึงได้รับทั้งการปรับเสียงและลดจำนวนพยางค์ในคำด้วย ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำยืมบาลี-สันสกฤตที่พบกับคำ <กระ-,กะ-> มีดังต่อไปนี้คือ

1. การลดพยางค์ในคำ การลดพยางค์ในคำจะเกิดกับคำที่มีจำนวนพยางค์มากกว่าสองพยางค์ขึ้นไปให้เหลือเพียงสองพยางค์ในภาษาไทย โดยการเก็บพยัญชนะต้นของพยางค์สุดท้ายของคำไว้เป็นพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่ 2 และมีการเปลี่ยนเสียงบางประการ เช่น /l/ > /n/ ฯลฯ ตัวอย่าง เช่น

คำบาลี		คำไทย
<กนก> /kanaka/	>	<กนก> /kanòk/
<กपाल> /kapāla/	>	<กบาล> /kabaan/
<กมล> /kamala/	>	<กมล> /kamon/

คำยืมบาลี-สันสกฤตเมื่อภาษาไทยยืมมาแล้วได้นำมาเขียนโดยใช้อักษรไทย¹ เมื่อเวลาอ่านจึงอ่านแบบไทยด้วย นั่นคือพยัญชนะตัวสุดท้ายจะกลายเป็นเสียงพยัญชนะท้าย ซึ่งในภาษาไทยเป็นเสียงกักและออกเป็นเสียงพยัญชนะท้ายแบบภาษาไทยต่างจากภาษาบาลี

1. สุธธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2516:80) กล่าวว่า ภาษาบาลีเป็นภาษาที่มีแต่เสียงพูด ไม่มีตัวอักษร เมื่อเข้าไปอยู่ในภาษาใดก็ใช้ตัวอักษรของภาษานั้นเขียนแทนได้ เมื่อภาษาบาลีเข้ามาอยู่ในภาษาไทยจึงใช้ตัวอักษรไทยเขียนแทน แต่เดิมตั้งแต่สมัยสุโขทัย-สมัยรัชกาลที่ 5 กรุงรัตนโกสินทร์ เราใช้ตัวขอมเขียนเป็นภาษาบาลี ก่องแก้ว วีระประจักษ์ ได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือจารึกในประเทศไทย เล่ม 5 (2529:22) ว่า เพิ่งมีการใช้ตัวอักษรไทยเขียนคำภาษาบาลีเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้เอง พระไตรปิฎกฉบับที่ใช้อักษรไทยเขียนสำเร็จและพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกเมื่อพ.ศ.2436 จึงเริ่มมีการใช้อักษรไทยเขียนภาษาบาลีตั้งแต่นั้นมา

- สันสกฤตที่พยัญชนะตัวสุดท้ายไม่ใช่ตัวสะกดแต่เป็นพยัญชนะต้นของอีกพยางค์หนึ่งซึ่งตามด้วยสระ /a/ ¹ คำที่เป็นสามพยางค์ในภาษาบาลี-สันสกฤตจึงเหลือเป็นคำสองพยางค์ในภาษาไทย ดังตัวอย่างข้างต้น

นอกจากลดพยางค์แล้วยังมีการตัดพยางค์ท้ายในคำบางคำเลยก็มี ตัวอย่างเช่น

คำบาลี	>	คำไทย
<กทมฺพ> /kadumba/	>	<กระท่อม> /krathóm/

2. การปรับเปลี่ยนเสียง จะมีการเปลี่ยนเสียงพยางค์แรกในคำยืมบาลี-สันสกฤตให้เป็นเสียง /kra-/ ในคำไทยกลาง และมีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระในพยางค์หลัง ดังนี้คือ

ก. การเปลี่ยนเสียงพยางค์แรกเป็นเสียง /kra-/

คำยืมบาลี-สันสกฤตเดิมเป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงต่างกัน เช่น เป็นเสียง /k-/ /ku-/ /ka-/ ไม่มีคำใดขึ้นต้นด้วย /kra-/ เลย แต่ต่อมาเมื่อยืมเข้ามาในภาษาไทยแล้วได้เปลี่ยนเสียงคำเดิมให้เป็น /kra-/ ตัวอย่างเช่น

คำบาลี-สันสกฤต	>	คำไทย
<กษัตริย> /kṣatriya/	>	<กระษัตริ> /krasət/
<เกษตร> /ksetra/	>	<กระเชตร> /krasèet/
<กมล> /kamala/	>	<กระมล> /kramon/
<กมุท> /kumuda/	>	<กระมุท> /kramút/
<กฐี> /kūṭī/	>	<กระฐี> /kradii/

1. พยัญชนะสะกดในภาษาบาลี-สันสกฤตจะต้องมีเครื่องหมาย . (วิราม) อยู่ใต้พยัญชนะสะกด เช่น <สกก> /sakka/ <สนติ> /santi/

การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ทั้งบรรจบ พันธุมธา (2518:133) และเกดเนีย (Gedney, 1947:215-6) กล่าวไว้เหมือนกันว่าเป็นสิ่งที่ภาษาไทยเพิ่มเข้าไปเอง อาจจะเป็น เพราะเคยเห็นคำสันสกฤตมักจะมี /-r-/ ควบกล้ำ และเห็นว่าเสียงควบกล้ำนั้นเพราะดี จึง แทรก /-r-/ เข้าไปในคำขึ้นต้นด้วย /k-/ ทั้งๆ ที่คำนั้นในภาษาเดิมไม่มี /-r-/ อยู่ด้วย รวมทั้งเสียงอื่นเช่น /ku-/ ก็ถูกเปลี่ยนเป็น /kra-/ ด้วยเกดเนียเรียกการเติมเช่นนี้ว่า Hyper-sanskritization

ข. การเปลี่ยนเสียงสระ คำยืมบาลี-สันสกฤตเข้ามาในภาษาไทยมักจะมีการเปลี่ยนแปลงเสียง สระซึ่งพบว่าการเปลี่ยนแปลง 2 ลักษณะ คือ มีการเปลี่ยนแปลงเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว และการเปลี่ยนสระอิ อี เป็น เอีย (/i/, /ii/ > /ia/)

1. คำยืมจากบาลี-สันสกฤตที่เดิมเคยเป็นสระเสียงสั้น เมื่อภาษาไทยยืมมาแล้วออกเสียงเป็นสระเสียงยาว ตัวอย่างเช่น

คำบาลี-สันสกฤต	คำไทย
<กุล> /kula/ >	(กระ) กูล / (kra) kuun/
<กวี> /kavi/ >	กระวี /kravii/
<กलि> /kali/ >	กระลี /kralii/
<กपी> /kapi/ >	กะปี่ /kabii/

การเปลี่ยนแปลงนี้คงเพื่อให้ออกเสียงได้สะดวกขึ้น เพราะถ้าออกเสียงเป็นเสียงสั้นก็จะมีเสียงกักที่เสั้นเสียง (Glottal stop) ปรากฏร่วมด้วย ซึ่งฟังดูห้วน ถ้าทอดเสียงให้เป็นเสียงยาวจะฟังดูเพราะกว่า ดังที่บรรจบ (2505:31) กล่าวไว้ว่า "สระเสียงสั้นของเขากลายเป็นสระเสียงยาวในภาษาไทยเฉพาะเมื่ออยู่ท้ายศัพท์ เป็นการผ่อนเสียงให้พูดได้สะดวก หากเป็นเสียงสั้นซึ่งจัดอยู่ในจำพวกคำตาย เสียงจะตะกุกตะกักไม่เป็นที่ยอมรับ"

2. คำที่เดิมเป็นสระ /i/, /ii/ แล้วเปลี่ยนเป็นสระ /ia/ คำลักษณะนี้พบอยู่ 3 คำ คือ

คำบาลี-สันสกฤต		คำไทย
<กสิร> /kasira/	>	<กระเสียร> /krasiian/
<กษีร> /kasiira/	>	<กระเขียร> /krasiian/
<กษีณ> /kasiina/	>	<กระเขียน> /krasiian/

จากตัวอย่าง คำเดิมในภาษาบาลี-สันสกฤตออกเสียงต่างกัน แต่เมื่อภาษาไทย ยืมมาได้ปรับเปลี่ยนเสียงเป็นแบบไทย ทั้ง 3 คำจึงออกเสียงเหมือนกัน

คำ <กระ-,กะ-> ที่ยืมจากภาษาบาลี-สันสกฤต จำนวน 72 คำ แบ่งเป็นคำที่ สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมโดยตรงจากภาษาบาลี-สันสกฤต 56 คำ คำที่ยืมผ่านภาษาเขมร 16 คำ

3.1.1.1 คำที่เป็นคำยืมโดยตรงจากภาษาบาลี-สันสกฤต

คำที่ยืมโดยตรงจากภาษาบาลี-สันสกฤตเท่าที่พบมี 56 คำ เป็น คำ <กะ-,ก-> 37 คำ และเป็นคำ <กระ-> 19 คำ คำในภาษาบาลี-สันสกฤตทั้งหมดเป็น คำที่ขึ้นต้นด้วย <ก-> การเปลี่ยนพยางค์หน้าเป็น <กระ-> ในภาษาไทยกลางคงเกิดขึ้น ภายหลัง

คำ <กะ-,ก-> 37 คำ คือ กะเชนทร์ กะทัศน์/กะทัน/กะทันน์ กะนิฐ กะนีย์ กะบาฏ/กะปาฏ/กะวาฏ กะบิตต์ กบิล กะโณณย์ กโบร กโบล/กำโบล กะพร/กะวร กะพล/ กะवल กะมน กะมุก กะรัณฐ์/กะรันท์ กะรันท์ กะระ/กะริ/กะรี/กะรุ/กะเร/กะโร กะราน กะรี/ กะริน กะรีษ กะรีส กะรุ กะรุณ กะลภ กะลล กะล้งก์ กะลันท์ กะลัศ/กอลส กะลาป กะลิก กะลิล กะวัจ กะวิฐฐู เกษีณ เกษีณน กะสิง กะเสตร

คำ <กระ-> 19 คำ คือ กระภจ กระภฏ กระฎี กระบิล กระบินทร์ กระบี กระมล กระลา กระลาร/กะพาร กระวิก กระวิน กระศิน กระษิร/กระเขียร กระสัลย์ กระสานต์/กะษานต์ กระสาย กระสูทธิ กระสินธุ กระหัฐ/กระหัด

3.1.1.2 คำบาลี-สันสกฤตที่สันนิษฐานว่ายืมโดยผ่านภาษาเขมร

คำบาลี-สันสกฤตที่สันนิษฐานว่ายืมโดยผ่านภาษาเขมร¹ เนื่องจากพบว่ามีใช้อยู่ในภาษาเขมรด้วย มี 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 22 ของคำยืมบาลี-สันสกฤตในภาษาไทย คือ

ภาษาบาลี-สันสกฤต	ภาษาเขมร	ภาษาไทย
กุล	ตุรกุล	กระกุล (ตระกุล)
กจिन	กฉิน	กจिन
กถา	กถา	กถา
กสิ	กสิ	กสิ
กวี	กวี	กวี

1. คำยืมบาลี-สันสกฤตที่มีอยู่ในมากมายในภาษาไทยนั้นเข้ามาพร้อมกับลัทธิศาสนาและอารยธรรมจากประเทศอินเดีย ภาษาสันสกฤตเข้ามาพร้อมกับศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ภาษาบาลีเข้ามาพร้อมกับศาสนาพุทธลัทธิหินยาน ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16-19 เขมรมีอำนาจปกครองอยู่ในแถบดินแดนสุวรรณภูมิ ได้รับนับถือศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธลัทธิมหายาน จึงมีการรับภาษาสันสกฤตเข้าไปอยู่ในภาษาเขมรเป็นจำนวนมาก ในสมัยโบราณก่อนพุทธศตวรรษที่ 18 ก่อนที่ไทยจะตั้งอาณาจักรสุโขทัยขึ้นนั้น ไทยอยู่ภายใต้การปกครองของเขมร เมื่อเขมรรับภาษาสันสกฤตเข้ามา ไทยจึงคุ้นเคยและรับเอาภาษาสันสกฤตตามเขมรไปด้วย (จิตร ภูมิศักดิ์, 2522:81) ส่วนภาษาบาลีที่ใช้สำหรับพุทธศาสนาลัทธิหินยานนั้น เชื่อกันว่าเข้ามาในภาษาไทยหลังภาษาสันสกฤตคือเมื่อตั้งสุโขทัยเป็นราชธานีแล้วสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มีการส่งสมณทูตไปสืบพุทธศาสนาที่ลังกา แล้วรับลัทธิลังกาวงศ์ที่เป็นศาสนาพุทธลัทธิหินยานเข้ามา (บรรจบ พันธุเมธา, 2505:2) ภาษาบาลีจึงเริ่มแพร่หลายตั้งแต่นั้นมา

ภาษาบาลี-สันสกฤต	ภาษาเขมร	ภาษาไทย
กุมท	กมุต	กมุต
กุนก	กุนก	กนก
กุปาล	กุปาล	กบาล
กษัตริย	กุตตริย	กษัตริย์
กษย	กุตย	กษัย
กสิร	กุตสิร	กระเสียร
เกษตฺร	เกุตตฺร	เกษตร
เกษม	เกุตม	เกษม
กปฏ	กุตต	กบฏ
การุชปณ	การุชปณ	กษาปณ์
กวมพ	กวมพ	กระท่อม

คำบาลี-สันสกฤตที่ภาษาไทยกับเขมรใช้ในความหมายเดียวกันแต่เขียนเหมือนกันนั้นก็ยังมี เขียนคล้ายกันก็มี บางคำอาจเป็นคำที่เขมรยืมมาก่อนแล้วภาษาไทยจึงยืมมาใช้อีกทอดหนึ่ง ตัวอย่างเช่น คำกรลิน (เขมร ใช้ กดิน) และ กษัตริย์ (เขมร ใช้ กุตตริย) ซึ่งพบในสมัยสุโขทัยในจารึกหลักที่ 1 และหลักที่ 46 ตามลำดับ

3.1.2 คำยืมภาษามลายู

คำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมมลายูปบ 13 คำ คือ กะกัง กะจิต กระซัง กระแซง กระต้ว กระทอก กระบั้ง กระปรอก กะปะ กระพอก กะพัน กระรั้ง กระสัน คำยืมเหล่านี้ในภาษามลายูเป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง/k-/ ยกเว้นคำ gasang 'กระสัน' ที่เป็นเสียง /g-/ (ดูรายละเอียดที่คำยืมภาษามลายู ในภาคผนวก ก.หน้า189-190) คำมลายูที่ยืมเข้ามาในภาษาไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เป็นสองพยางค์ และมีการเปลี่ยนแปลงเสียงบางเสียง การเปลี่ยนแปลงของคำ<กระ-,กะ-> ที่มาจากคำยืมภาษามลายู มีดังนี้

1. การลดพยางค์ในคำ มีการรวบพยางค์จากคำสามพยางค์เหลือเป็นคำสองพยางค์และปรับเปลี่ยนเสียงเล็กน้อย คำในภาษามลายูเดิมมี 3 พยางค์

เมื่อภาษาไทยยืมมาได้รวมเสียงพยางค์หน้า 2 พยางค์ให้เหลือเป็นพยางค์เดียว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเสียง /e/ ที่อยู่ในพยางค์ที่ 1 นั้นไม่ได้รับการลงเสียงหนัก คนไทยจึงอาจได้ยินเป็นเสียงคล้ายพยัญชนะควบกล้ำ/kr- / คำ 3 พยางค์เหล่านี้จึงกลายเป็นคำที่มี 2 พยางค์ แล้วจึงเปลี่ยนแปลงเป็นคำที่มีพยางค์แรกเป็น /kra-/ ในที่สุด ตัวอย่างเช่น

ภาษามลายู	ภาษาไทย
kéranjang ¹ > *kranjang >	/krachay/ <กระซัง>
kérobok > *krabok >	/kraphòk/ <กระพอก>

2. การปรับเปลี่ยนเสียง จะมีการเปลี่ยนเสียงในพยางค์หน้าเป็น /ka-,kra-/ และเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้าย ดังนี้ คือ

ก. เปลี่ยนเสียงในพยางค์หน้าที่มีเสียงต่างๆ เป็น /ka-, kra-/
CV(C)- > /ka-, kra-/

ตัวอย่างเช่น ké-², kér-, ku-, kem-, ga- > /ka-/ หรือ /kra-/

ภาษามลายู	ภาษาไทย
gasang >	/krasán/ <กระสัน>
képing >	/kabiŋ/ <กะบั้ง>
kébal >	/kraphan/ <กระพัน>
kérchut >	/kracùut/ <กระจูด>

1. ตัวอย่างจากภาษามลายูเป็นการถ่ายเสียงพูดด้วยอักษรโรมัน (Transliteration) ไม่ใช่การถอดเป็นสัทอักษร ผู้วิจัยจึงไม่ได้ใส่ตัวอย่างนั้นๆ ไว้ในเครื่องหมาย / /

2. /e/ ในภาษามลายู เป็นสระออกเสียงไม่เน้น /ə/ ซึ่งเขียนโดยมีเครื่องหมายกำกับไว้บนเสียงสระ /e/ ด้วยนั้นออกเสียงคล้ายกับเสียงสระในพยางค์หน้าของคำสองพยางค์ในภาษาไทย ที่มีกออกเสียงเป็น /ə/ เช่น [máʔmuuaŋ] (มะม่วง) ออกเสียงเป็น [məmúuaŋ]

คำที่มีพยางค์หน้า (presyllable) ในภาษามลายูเป็นเสียงต่างๆ ได้เปลี่ยนเสียงเป็น /ka-/ /kra-/ นอกจากการเปลี่ยนเสียงที่พยางค์หน้าแล้วยังมีการเปลี่ยนแปลงเสียงในส่วนอื่นอีก ดังในข้อ ข. และ ค.

ข. เปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายที่ไม่มีในภาษาไทยเป็นเสียงที่มีในภาษาไทย คือ เปลี่ยนเสียง -l ในภาษามลายูเป็น /-n/ ในภาษาไทย ดังในคำ

ภาษามลายู		ภาษาไทย
kébal	>	/kraphan/ <กระพัน>

ค. เปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หลัก (major syllable) จาก พยัญชนะก้อง เป็นพยัญชนะ ไม่ก้อง มีลม ในภาษาไทย มีคำยืมมลายูอยู่ 4 คำ ที่พยัญชนะต้นในคำเป็นเสียงกักก้อง แต่ในภาษาไทยได้กลายเป็นเสียงกักไม่ก้อง มีลม ตัวอย่างเช่น

ภาษามลายู		ภาษาไทย
/b/		/ph/
kérobok	>	/kraphwók/ <กระพอก>
kébal	>	/kraphan/ <กระพัน>
/j/		/ch/
kéranjang	>	/krachaj/ <กระซัง>
kajang	>	/krachɛɲ/ <กระแซง>

การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะจากเสียงกัก-ก้อง (*b *d *j *g) เป็นเสียงกัก-ไม่ก้อง-มีลม (ph th ch kh) นี้เป็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ซึ่ง มีผู้ศึกษาไว้หลายคน อาทิเช่น Li (1977) Chamberlain (1975) Hartmann (1980) เสียงนี้ในภาษาดั้งเดิมสืบสร้างเป็นเสียงกักก้อง *b *d *j *g ได้เปลี่ยนเป็นเสียงกัก-ไม่ก้อง-มีลม ph th ch kh ซึ่งเขียนแทนด้วยอักษรต่ำ (พ ท ช ค) ในภาษาไทยกลางปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาจากคำยืมภาษามลายูข้างต้นทำให้สันนิษฐานได้ว่า คำยืมเหล่านี้คง ยืมมานานแล้วตั้งแต่สมัยที่ภาษาไทยยังมีเสียงกัก-ก้องอยู่ในระบบเสียง เนื่องจากคำใน ภาษามลายูเป็นเสียงก้อง แต่ต่อมาเสียงกัก-ก้อง ในภาษาไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงกลายเป็น เสียงกัก-ไม่ก้อง-มีลมในที่สุด ปรากฏการณ์นี้มีผลกระทบต่อคำยืมมลายูในภาษาไทย ด้วย¹

ในคำยืมภาษามลายูนอกจากจะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเสียงกัก-ก้องเป็นกัก- ไม่ก้อง-มีลมแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า เสียงในคำยืมมลายูที่เป็นเสียงกัก-ไม่ก้อง (*p *t *c *k) ไม่เปลี่ยนแปลงยังคงเป็นเสียงกัก-ไม่ก้อง (p t c k) ซึ่งปรากฏการณ์นี้ก็ตรงกับการสืบ สร้างเสียงพยัญชนะดั้งเดิมในภาษาไทย ที่เสียงกัก-ไม่ก้อง ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

*p *t *c *k > p t c k (ในข้อมูลไม่พบเสียง *c)

ภาษามลายู		ภาษาไทย
kapak	>	/kapàʔ/ <กะปะ>
kakang	>	/kakang/ <กะกัง>
kakatua	>	/katúua/ <กะตัว>

1. ที่สันนิษฐานได้ว่าเดิมเป็นเสียงกัก-ก้อง เพราะว่า 1) คำในภาษามลายูที่ไทย ยืมมานั้นยังเป็นเสียงกัก-ก้อง และ 2) คำยืมเหล่านั้นเขียนด้วยอักษรต่ำ อาจแสดงการ เปลี่ยนแปลงได้ดังนี้ (การแสดงการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นเพียงตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจ ผู้วิจัยไม่ คำนึงถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงเสียงสระหรือระยะเวลาการเปลี่ยนแปลง)

kérobok	>	*krabok	>	/kraph ^h óok/	<กระพอก>
kébal	>	*kraban	>	/kraphan/	<กระพัน>
kéranjang	>	*krajang	>	/krachay/	<กระซัง>
kajang	>	*krajang	>	/krach ^h ey/	<กระแซง>

3.1.3 คำยืมภาษาเขมร

คำยืมที่พยางค์แรกเป็น <กระ-,กะ-> เป็นคำยืมจากภาษาเขมรมากที่สุดคือมีจำนวน 102 คำ ทั้งนี้คงเป็นเพราะเขมรเป็นชาติที่มีอำนาจปกครองดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาก่อนที่ไทยจะตั้งอาณาจักรสุโขทัยขึ้นมา บลูมฟิลด์ (Bloomfield, 1964:458) กล่าวว่า การศึกษาคำยืมที่ชาติหนึ่งยืมจากอีกชาติหนึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าชนชาติหนึ่งได้สอนเรื่องใดแก่ชนอีกชาติหนึ่งบ้าง เมื่อศึกษาจากคำยืม <กระ-,กะ-> ที่ไทยยืมจากเขมรพบว่า คำศัพท์ส่วนหนึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกพืช สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ และอีกส่วนหนึ่งเป็นคำศัพท์ชั้นสูง เป็นคำศัพท์ที่มักใช้ในพุทธศาสนา ในบทประพันธ์ แสดงว่าคำเขมรมีอิทธิพลทั้งในภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ภาษาที่ใช้ในราชสำนัก ในทางศาสนาพิธี ตลอดจนใช้ในการแต่งบทร้อยกรองด้วย

คำยืมเขมรในภาษาไทยส่วนใหญ่จะเป็นคำยืมที่เราออกเสียงใกล้เคียงกับรูปเขียน คงเป็นเพราะไทยมีความสัมพันธ์กับเขมรในทางหนังสือเป็นส่วนใหญ่¹ และการออกเสียงสระและพยัญชนะของเขมรจะซับซ้อนกว่า และเสียงบางเสียงก็ไม่มีในภาษาไทย คำเขมรที่ไทยยืมมาจึงออกเสียงต่างจากที่คนเขมรออกเสียง (ดูรายละเอียดที่คำยืมภาษาเขมร หน้า 191-210) ตัวอย่างเช่น (บรรจบ พันธุมธา, 2526:5-6)

1. ม.ศรีบุษรา (2528:109-110) กล่าวถึงการยืมคำภาษาเขมรไว้ว่า

เนื่องจากไทยได้รับพระพุทธศาสนาจากทางเขมร ในสมัยโบราณพระธรรมคัมภีร์ไตรปิฎก แม้แต่หนังสือเทศน์ของพระเขียนด้วยอักษรขอมทั้งสิ้น ไทยจึงนิยมยกย่องว่าภาษาเขมรเป็นภาษาศาสนา เป็นภาษาชั้นสูง อักษรขอมถือว่าเป็นอักขระศักดิ์สิทธิ์

นอกจากภาษาศาสนาแล้ว หนังสือวรรณคดี เช่น เรื่องรามเกียรติ์,ลักษณะวงศ์, ชินวงศ์ ตลอดจนเรื่องจักรๆวงศ์ๆ ไทยถอดมาจากภาษาเขมร เพราะเหตุนี้เอง ไทยจึงนำคำภาษาเขมรมาใช้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นภาษาเขมรที่ไทยใช้โดยทั่วไปนั้นได้มาจากทางอักษรศาสตร์ เป็นภาษาหนังสือ

ภาษาเขมร	ภาษาไทย
<กง> /กง/	กง "กงดีดฝ้าย"
<จก> /จก/	จก "พีชน้ำคู้กับแหน"
<ภุลา> /เพฺลีย/	พลา
<รค่าง> /ร้วเกียง/	ระมั่ง

จากตัวอย่างข้างต้น กงและจก เป็นคำยืมที่ใกล้เคียงกับการออกเสียงของเขมร ส่วนพลาและระมั่งเป็นคำที่ยืมที่ใกล้เคียงกับรูปเขียนเขมร¹

คำ <กระ-,กะ-> ที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมภาษาเขมรอาจจะเป็นคำที่มีความหมายและมีเสียง หรือมีความหมายและรูปเขียนคล้ายคลึงกับคำภาษาเขมร คำเหล่านี้บางคำก็มิได้ศึกษาและวินิจฉัยไว้แล้ว ว่าเป็นคำยืมจากภาษาเขมร แต่บางคำก็ไม่มีผู้ใดกล่าวไว้ว่าเป็นคำยืมจากภาษาเขมร แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นคำที่มีเสียง รูปคำ และความหมายคล้ายคลึงกันจึงจัดไว้เป็นคำที่สันนิษฐานว่าอาจยืมจากภาษาเขมรด้วย โดยมีเกณฑ์ที่นำมาช่วยในการตัดสินดังต่อไปนี้² คือ

1. เป็นคำที่ไม่พบในภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ทั้งที่อยู่ในและนอกประเทศไทย เช่น กระจง ภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ใช้ต่างออกไป ไทยถิ่นเหนือว่า /kay⁶/ พวนว่า /ไก/ ไทลื้อว่า /kay²/

1. ในภาษาเขมรพยัญชนะ ค และ ล เป็นพยัญชนะโฆษะ มีสำเนียงเป็น "โอ" เมื่อผสมกับสระ "อา" ออกเสียงเป็น เกีย และ เสีย <ภุลา> จึงออกเสียงเป็น /เพฺลีย/ และ <รค่าง> จึงออกเสียงเป็น /ร้วเกียง/ ตามลำดับ (จำ ทองคำวรรณ, 2527:11-12)

2. กาญจนานาคสกุล (2502:4-6) ได้ให้หลักสังเกตคำเขมรในภาษาไทยไว้ 4 ประการด้วยกันคือ

1. เป็นคำเท่าที่สอบสวนได้ปรากฏว่า ไม่มีอยู่ในภาษาไทยถิ่นอื่นๆ
2. เป็นคำพ้องกับคำภาษามอญ ซึ่งเป็นภาษาตระกูลเดียวกับเขมร
3. เป็นคำควบกล้ำ โดยเฉพาะที่ควบกล้ำกับพยัญชนะอื่น นอกจากตัว ร,ล,ว เป็นคำมากพยางค์หรือคำแผลงซึ่งไม่มีอยู่ในลักษณะของคำไทยถิ่นต่างๆ ในปัจจุบัน

4. สังเกตจากคำที่นำมาใช้เป็นคำซ้อนในภาษาไทย เช่น ต้นเดิม ต้น-เป็นคำไทย เดิม-เป็นคำเขมร

2. เป็นคำที่พบในภาษาตระกูลมอญ-เขมรอื่นๆ ซึ่งเป็นการยืนยันความน่าจะเป็นคำยืมจากเขมรให้ชัดเจน เช่น กระดอ ภาษาเขมร ว่า /kdaa/ ชาวบ่นว่า /kɔdɛeʔ/ มลาญว่า /tɔlɔʔ/ แต่ภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ใช้ต่างออกไป พม่าแก่ ว่า /ham⁶/ นุงว่า /ham/ ไป๋อ้ายว่า /am/ ไทยถิ่นอีสานว่า /हां/

3. เป็นคำควบกล้ำที่มีในภาษาเขมร แต่ไม่มีในภาษาไทย คนไทยออกเสียงไม่สะดวกจึงปรับเปลี่ยนเสียงโดยการเติมสระ /a-/ เข้าไป ทำให้เป็นคำสองพยางค์ แล้วต่อมา คำบางคำจึงมีการเปลี่ยนเสียงพยางค์หน้าเป็น /kra-,ka-/ เสียงควบกล้ำที่พบมีอาทิเช่น /kb-/ , /kd-/ , /kc-/ , /k -/ /km-/ ซึ่งเป็นเสียง /k-, kh-/ ตามด้วยพยัญชนะกักเสียงอื่น ตัวอย่าง

	เขมร		ไทย
<กubin>	/kben/	>	<กระเบน> /kabeen/
<แกอก>	/kʔaek/	>	<กะแอก> /kaʔɛk/
<ขุซาบ>	/khcɔʔp/	>	<กะซัป> /kacháp/
<ขุสีบ>	/khsɔp/	>	<กะชิบ> /kasíp/

คำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมจากภาษาเขมรนั้น นอกจากจะมีกลุ่มที่เป็นคำยืมจากภาษาเขมรโดยตรงแล้ว ยังมีคำที่ใช้คล้ายคลึงกันทั้งในภาษาเขมรและภาษามลาญและภาษาอื่นๆ ทำให้วินิจฉัยยากว่าภาษาไทยยืมคำนั้นเข้ามาทางใด และมีคำบางคำที่ไทยและเขมรใช้คล้ายกันโดยยังไม่ทราบที่มา ในการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยจึงจัดคำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมเขมร ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. คำที่สันนิษฐานว่ายืมโดยตรงจากภาษาเขมร จำนวน 102 คำ
2. คำที่ใช้ร่วมกันอยู่ในภาษาเขมรและมลาญ จำนวน 9 คำ
3. คำที่ไทยและเขมรใช้คล้ายคลึงกันแต่ยังไม่ทราบที่มาจำนวน 2 คำ

3.1.3.1 คำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมโดยตรงจากภาษาเขมร

คำที่สันนิษฐานว่ายืมโดยตรงจากภาษาเขมรเท่าที่พบมี 102 คำ ซึ่งจะเป็นคำที่ยืมเข้ามาแล้วจะถูกปรับเปลี่ยนให้ออกเสียงได้สะดวกในภาษาไทย เช่น เสียงพยัญชนะท้าย /-l/ ในภาษาเขมรเปลี่ยนเป็น /-n/ ในภาษาไทย คำ 102 คำนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ก.กลุ่มที่ใกล้เคียงกับคำเขมรทั้งด้านรูปเขียนและการออกเสียง 6 คำ ข.กลุ่มที่ใกล้เคียงกับการออกเสียงของภาษาเขมร 8 คำ และ ค.กลุ่มที่ปรับการออกเสียงและรูปเขียนให้เป็นแบบไทย 88 คำ

ก. คำยืมกลุ่มที่ใกล้เคียงกับคำเขมรทั้งด้านรูปเขียนและการออกเสียง มี 6 คำ คือ

ภาษาเขมร		ภาษาไทย	
<กรูจ>	/kracaw/	<กระจ>	/kracau/
<กรูบ>	/krabaw/	<กระบ>	/krabau/
<กรูพ>	/krapum/	<กระพ>	/kraphum/
<กรูย>	/krayaa/	<กระย>	/krayaa/
<กรูห>	/krahaay/	<กระห>	/krahaay/
<กรูส>	/krasae/	<กระส>	/krasae/

ในสมัยสุโขทัย คำว่า กระลา และ กระยา เขียนเป็น <กรลา> <กรยา> ซึ่งตรงกับรูปเขียนในคำภาษาเขมรที่ไม่มีรูปสระ <ะ> ทำให้สันนิษฐานได้ว่า คำยืมเหล่านี้คงจะยืมรูปเขียนเข้ามาก่อน แล้วต่อมาภาษาไทยจึงเพิ่มรูปสระ <ะ> เข้าไป

ภาษาเขมร	ภาษาไทยสุโขทัย	ภาษาไทยปัจจุบัน
กรยา	กรยา	กระยา
กรลา	กรลา	กระลา

ข. คำยืมกลุ่มที่ใกล้เคียงกับการออกเสียงของเขมร คำกลุ่มนี้จะเป็นคำที่คนไทยยืมจากภาษาพูด (คือคนไทยคงจะออกเสียงคำเหล่านี้ตามที่ได้ยินจากคนเขมร โดยไม่ได้คำนึงถึงรูปเขียนในภาษาเขมร) แล้วนำมาเขียนแบบไทย พบ 8 คำ คือ

ภาษาเขมร	ภาษาไทย
<กรรสัง> /krasaŋ/	<กระทรง> /krasuŋ/
<กรรสัง> /krasaŋ/	<กระสัง> /krasãŋ/
<กรรสาร> /krasaa/	<กระสา> /krasãa/
<กรรวาด> /kravat/	<กระหวัด> /kravàt/
<กรรหุบ> /krakhop/	<กระหุบ> /krakhòp/
<กรรจก> /kracjak/	<กระจอก> /kracvòk/
<กรรจาบ> /kracap/	<กระจับ> /kracàp/
<กรรอุบ> /kraʔoop/	<กระโอบ> /kraʔòop/

คำยืมเขมรนี้เนื่องจากยืมจากภาษาพูด ในภาษาไทยจึงออกเสียงเหมือนกับเสียงเขมร เมื่อเขียนเป็นตัวเขียนไทยก็เขียนตามการออกเสียงของไทยไม่ได้เขียนตามตัวเขียนเขมร รูปเขียนของไทยและเขมรจึงแตกต่างกัน จากตัวอย่าง คำ <กรรวาด> และ <กรรจาบ> ที่ตัวสะกดมีเครื่องหมาย <'> รัสตัญญา ซึ่งเป็นเครื่องหมายกำกับให้ออกเสียงสระในคำ/พยางค์นั้นสั้นลง(จำ ทอญ คำวรรณ, 2527:25-28) จึงออกเสียงเป็น /kravàt/ และ /kracàp/ เมื่อไทยยืมเสียงมาก็เอามาเขียนแบบไทยโดยใช้รูปไม้หันอากาศ เป็น <กระหวัด> และ <กระจับ> ในทำนองเดียวกันพยัญชนะ อโหมชะ เมื่อผสมสระ <๑> ออกเสียงเป็น [โอะ] [โอ] ดังนั้น <กรรหุบ> และ <กรรอุบ> จึงออกเสียงเป็น /krakhop/ และ /kraʔoop/ เมื่อคำภาษาไทยยืมจากเสียง เวลาเขียนเป็นคำไทยจึงใช้รูปสระ <โ-ะ> และ <โ-> แทนที่จะเป็นรูปสระ <๑> และ <๒> เหมือนในภาษาเขมร

ค. คำที่ยืมจากเขมรแล้วเอามาปรับการออกเสียงและรูปเขียนให้เป็นแบบไทย คำยืม <กระ-,กะ-> ที่มาจากภาษาเขมร ถ้าเป็นเสียงที่ไม่มีใช้ในภาษาไทย ก็จะมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นเสียงที่มีในภาษาไทย เพื่อช่วยให้ออกเสียงง่ายขึ้น คำลักษณะนี้พบอยู่ 88 คำ

การปรับเปลี่ยนที่พบมีหลายลักษณะ ได้แก่การเพิ่มพยางค์ การเพิ่มเสียง การเปลี่ยนเสียงพยางค์แรกจากเสียงต่างๆเป็น /ka-,kra-/ และการละเสียง

1. การเพิ่มพยางค์ ภาษาไทยยืมคำเขมรที่เป็นคำพยางค์เดียวมาแล้วเติม <กระ-> ลงไปหน้าคำเขมรนั้น ทำให้คำที่ภาษาไทยยืมมาเป็นคำที่ขึ้นต้นด้วย <กระ-> ทั้งๆ ที่ในภาษาเขมรเป็นคำพยางค์เดียว ผู้วิจัยพบอยู่ 3 คำ คือ กระจาบ กระทุง กระพอง

ภาษาเขมร		ภาษาไทย
'S	>	CV.'S
<จาบ> /caap/	>	<กระจาบ> /kracáap/
<ทุง> /tuŋ/	>	<กระทุง> /krathuŋ/
<โพง> /poo /	>	<กระพอง> /kraphooŋ/

2. การเพิ่มเสียง คำยืมภาษาเขมรที่เป็นคำพยางค์เดียว แต่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำที่ไม่มีในภาษาไทยคนไทยออกเสียงลำบาก เพื่อช่วยให้ออกเสียงสะดวกขึ้นจึงเพิ่มเสียงสระ /a/ เข้าไประหว่างพยัญชนะควบกล้ำ ทำให้คำพยางค์เดียวในภาษาเขมรกลายเป็นคำสองพยางค์ในภาษาไทย แล้วต่อมาพยางค์แรกของคำบางคำจึงเปลี่ยนเป็น /kra-/ ด้วย

$C_1C_2 - > C_1aC_2 - > kraC_2V$

เสียงพยัญชนะควบกล้ำที่พบมีอาทิเช่น /kb/, /kd/, /kc/, /k l/, /km/, /kr/, /kht/, /khc/, /khs/ ตัวอย่างเช่น

ภาษาเขมร		ภาษาไทย
<ขุทึะ> /khtih/	>	กะทึ
<กubin> /kben/	>	กะเบน > กระเบน
<แกอก> /kʔaek/	>	กะแอก > กระแอก
<เขมา> /khmaw/	>	กะเหม่า > กระเหม่า
<เกุรียล> /kriəl/	>	กะเรียน > กระเรียน
<ขุสึบ> /khsəp/	>	กะชิบ > กระชิบ

เป็นที่น่าสังเกตว่า C₁ ที่เป็นเสียง /kh/ ในภาษาเขมรนั้น เมื่อไทยยืมคำเขมรมาใช้ ลักษณะการออกเสียงแบบ "พ่นลม" (aspiration) ได้สูญไป

3. การปรับเปลี่ยนเสียง จะมีการเปลี่ยนเสียงพยางค์แรก ในคำยืมภาษาเขมรให้เป็น /ka-/ ,/kra-/ มีการละเสียงในพยัญชนะควบกล้ำและเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้าย ดังต่อไปนี้คือ

ก. พยางค์แรกที่มีเสียงต่างๆกันในภาษาเขมรจะถูก เปลี่ยนเป็น /ka-/ หรือ /kra-/

พยางค์แรก (presyllable) ในภาษาเขมร เช่น /pra-//ph-//tə-//təm//tra-// /cəm-//kaa-//ka-m-//ka-n-//kaŋ-//dəm-//sə-//rə-/- จะเปลี่ยนเป็น /ka-/ ,/kra-/ นอกเหนือจากการเปลี่ยนลักษณะอื่นๆในพยางค์หลัก (major syllable) ตัวอย่างเช่น

ภาษาเขมร	ภาษาไทย
<ปรแบล> /prəbael/ >	<กระเบน> (ปลา) /krabeen/
<พุดือ> /phtii/ >	<กระทือ> /krathuu/
<ททา> /tətia/ >	<กระททา> /krathaa/
<ตฺรแบก> /trəbaek/ >	<กระแบก> /krabæk/
<จับก> /cambak/ >	<กระบก> /krabòk/
<กาจ> /kaacav/ >	<กระจ> /kracau/
<กัโปรง> /kəmpraoŋ/ >	<กระโปรง> /kraprooŋ/
<กณฎึง> /kənduŋ/ >	<กระดิง> /kraduŋ/
<กณฐี> /kəŋtʰi/ >	<กระเชอ> /krachrɛ/
<ฎับง> /dambəŋ/ >	<กระบอง> /krabəŋ/
<สสิก> /sasək/ >	<กระซิก> /krasík/
<รทะ> /rətəh/ >	<กระแท> /krathé/
<ทพุน> /tumpun/ >	<กะพุน> /kaphûn/

การที่พยางค์หน้าลักษณะต่าง ๆ กันเปลี่ยนเป็น /kra-/ นี้ เรียกตามหลักไวยากรณ์ว่าการแผลงคำ¹ เหตุที่เกิดการแผลงคำซึ่งทำให้เกิดคำในลักษณะนี้อาจเป็นเพราะต้องการเปลี่ยนแปลงคำสองพยางค์ที่ยืมเข้ามาใหม่ให้มีลักษณะเดียวกันกับคำขึ้นต้นด้วย /kra-/ หรือ /ka-/ ที่มีอยู่ในภาษาไทย

ข. การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายที่ไม่มีในภาษาไทยให้เป็นเสียงที่มีในภาษาไทย เช่น เสียง /-l/ เปลี่ยนเป็น /-n/ เสียง /-c/, /-h/ เปลี่ยนเป็น /-t/ เสียง /-s/ เปลี่ยนเป็น /-ʔ/ ตัวอย่างเช่น

ภาษาเขมร		ภาษาไทย
<กรรียล> /kriəl/	>	<กระเรียน> /krarian/
<กรบัจ> /krabuəc/	>	<กระหมวด> /kramuuat/
<เกุบียส> /kbias/	>	<กระเบียด> /krabiət/
<กรแจ> /kraceh/	>	<กระแจ> /kracɛʔ/

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคำเขมรบางคำที่ไทยยืมมาใช้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการในคำเดียวกัน เช่น ในคำ /kriəl/ และ /kbias/ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งที่พยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เป็นต้น

4. การละเสียง พยัญชนะต้นของพยางค์หลัก (major syllable) ซึ่งเป็นพยัญชนะควบกล้ำที่ไม่มีในภาษาไทยจะถูกตัดออกไป เหลือไว้แต่เสียงแรกของพยัญชนะควบกล้ำ $C_1C_2 - > C_1 -$ ตัวอย่างเช่น

1. กำชัย ทองหล่อ (2525:111) กล่าวว่า การแผลง คือการเปลี่ยนรูป หรือเสียงอักษรให้ผิดแผกไปจากเดิม หรือบางทีก็เพิ่มพยัญชนะหรือรูปวรรณยุกต์ลงไป ให้เสียงเพี้ยนไปจากเสียงเดิม ผู้วิจัยเห็นว่าการที่เสียงพยางค์หน้าในคำยืมเปลี่ยนเป็น /kra/ นี้ ก็น่าจะจัดว่าเป็นการแผลงคำด้วยเช่นกัน

ภาษาเขมร		ภาษาไทย
<กญฺโชรง> /kɑŋcrooŋ/	>	<กะจง> /kacoŋ/
<กญฺจอรล> /kɑŋcrool/	>	<กะโจน> /kacoon/

เสียงควบกล้ำแท้ /cr-/ ไม่มีในภาษาไทย เวลาออกเสียงจึงตัดเสียง /r-/ ออกไปเหลือแต่พยัญชนะต้น /c-/ นอกจากนี้เสียง /- / ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะท้ายของ พยางค์แรกถูกละเช่นกัน

3.1.3.2 คำที่ใช้ร่วมกันอยู่ในภาษาเขมรและมลายู

คำที่ใช้ร่วมกันอยู่ในภาษาเขมรและมลายู จำนวน 9 คำ

คือ กระจูด กระทง กระบือ กะพง กระโดน กระบะ กระวาน กระชับ กระพัด

ภาษาไทย	ภาษามลายู	ภาษาเขมร
<กระจูด> /kracùut/	/kérchut/	/cɔcoot/
<กระทง> /krathoŋ/	/kudong/	/khtuŋ/
<กระบือ> /krabuŋ/	/kérbau/	/krabay/
<กะพง> /kaphoŋ/	(ikan) /kembong/	(tray) /chpũŋ/
<กระโดน> /krathõon/	/kétor/	/kanthao/
<กระบะ> /krabàʔ/	/kérabak/	/kbak/
<กระวาน> /krawaan/	(bunga) /lawang/	/krawaap/
<กระชับ> /kracháp/	/kéjap/	/khcõap/
<กระพัด> /kraphát/	/kérbat/	/krápõat/

การที่ภาษามลายูและภาษาเขมรมีคำใช้เหมือนกัน อาจจะเป็นเนื่องจากยืมกันหรือ อาจจะเป็นคำร่วมเชื้อสายของทั้งสองภาษานี้ก็ได้ ตามที่สันนิษฐานกันว่า ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) ที่มีเขมรเป็นสมาชิกอยู่ กับภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน (Austronesian) ที่มีมลายูเป็นสมาชิกอยู่ อาจจะรวมกันเป็นตระกูลภาษาที่ใหญ่ขึ้น คือ เป็นมหาตระกูล (Superstock) ที่เรียกว่า ออสตริก (Austic) ตัวอย่างคำศัพท์ 2 คำที่

ดิฟฟลือธ (Diffloth, 1990:1-9) ได้สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นคำร่วมเชื้อสายของตระกูลออสโตริก คือ คำว่า 'ต้นไม้ หรือ ไม้' และคำ 'กระดุก' อย่างไรก็ตามดิฟฟลือธกล่าวว่า การศึกษาหาคำร่วมเชื้อสายของมหาตระกูลออสโตริกนั้นยังต้องการการศึกษาค้นคว้าอีกมาก ในการศึกษาคำ <กระ-,กะ-> ที่พบว่าใช้คล้ายคลึงกันอยู่ในภาษาเขมรและภาษามลายูในปัจจุบันจึงยังไม่อาจตัดสินได้ว่า คำ <กระ-,กะ-> นี้ไทยยืมมาจากใคร

3.1.3.3 คำที่ไม่ทราบแน่ชัดว่าไทยยืมเขมรหรือเขมรยืมไทย

คำที่ไทยและเขมรใช้คล้ายคลึงกันแต่ยังไม่ทราบว่ายืมจากภาษาใดพบอยู่ 2 คำ คือ กระเบื้อง กระเดื่อง

ภาษาเขมร		ภาษาไทย
<เกวบ็อง> /kb ⁵ ɔŋ/	>	<กระเบื้อง> /krab ^h in ^{ng} /
<เกวต็อง> /kd ⁵ ɔŋ/	>	<กระเดื่อง> /krad ^h in ^{ng} /

ซาคาโมโต¹ (Sakamoto, 1977:273-278) สันนิษฐานว่า คำว่า /kb⁵ɔŋ/ และ /kd⁵ɔŋ/ ในภาษาเขมรอาจเป็นคำยืมจากภาษาไทย เนื่องจากเสียงสระ /ɔ/ มีใช้ในภาษาไทยแต่ไม่มีในภาษาเขมร แต่จากข้อมูลที่ศึกษาผู้วิจัยพบว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะถ้าเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทถิ่นอื่นๆแล้วปรากฏว่า 2 คำนี้จะใช้ต่างออกไป คือ

คำว่า กระเบื้อง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ว่า /din⁴khɔ:⁵/

ไทลื้อ ว่า /din⁷xɔ:⁷/

นุง ว่า /NGOA/

1. ซาคาโมโต (1977) ศึกษาถึงที่มาของสระ /ɔ/ ในภาษาเขมรและเสนอว่า สระ /ɔ/ ในภาษาเขมร เพิ่งเกิดขึ้นหลังสมัยเขมรโบราณ (The Old Khmer) โดยยืมจากภาษาไทยและเวียดนาม คำที่มีสระ /ɔ/ ในเขมรพบอยู่ 40 คำ และคำว่า /kb⁵ɔŋ/ และ /kd⁵ɔŋ/ ที่ใช้อยู่ในภาษาเขมรนั้นสันนิษฐานว่ายืมจากภาษาไทย

นอกจากนี้ภาษาตระกูลมอญ-เขมรอื่นยังใช้ต่างออกไปอีกด้วย คือ

ละว้า ว่า /təʔtəŋ/

มอญ ว่า /โก๊รับ/

มลายู ว่า batskaco

ส่วนคำว่า (ครก) กระเดื่อง ภาษาไทอื่น เช่น

ไทยถิ่นเหนือ ว่า /khok⁷məŋ⁴, məŋ⁴/

ไทลื้อ ว่า /mə:ŋ¹xok⁴/

ภาษาตระกูลมอญ-เขมรอื่นๆ มีคำ เกตุต้อง ใช้ต่างกันคือ

ละว้า ว่า /ⁿgəo/

มอญ ว่า /həʔci/

มลายู ว่า gandar

จะเห็นได้ว่าคำ 2 คำนี้ภาษาไทถิ่นอื่นๆ ใช้ต่างจากภาษาไทยกลาง และภาษาตระกูลมอญ-เขมรอื่นๆก็ใช้ต่างจากภาษาเขมร ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจจะเป็นคำที่ทั้งภาษาไทยกลางและภาษาเขมรยืมจากภาษาอื่นอีกทีหนึ่งก็ได้ แต่ยังไม่อาจทราบได้ว่ายืมจากภาษาใด

3.1.4 คำยืมจากภาษาอื่นๆ

คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืมจากภาษาอื่นๆพบอยู่ 12 คำ¹ แบ่งเป็น คำยืมภาษาทมิฬ 4 คำ คือ กะไหล่ กะป๋น กระออม กะหรี คำยืมภาษามอญ 3 คำ คือ กระทำ กระหนอบ กะเลี้ยว/กะเรี้ยว คำยืมภาษาโปรตุเกส 1 คำ คือ กระดาษ คำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. คำยืมจากภาษาอื่นๆนี้ ส่วนใหญ่ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการศึกษาเรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย หรือจากพจนานุกรมเก่า เช่น อักษราภิธานศรับท์ ซึ่งมักจะไม่ได้ แสดงรูปในภาษาเดิมไว้ด้วย ผู้วิจัยได้พยายามค้นหาคำในภาษาเดิมมาประกอบ แต่ในบางคำไม่อาจหาได้ จึงไม่ได้แสดงไว้

ยืมภาษาจีน 1 คำ คือ กระเจี๊ยว คำยืมภาษาอังกฤษ 2 คำ คือ กระรัต กระแฉี่ และคำยืมภาษาพม่า 1 คำ คือ กระปี คำยืมจากภาษาอื่นๆเหล่านี้เมื่อยืมเข้ามาในภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงทำนองเดียวกับคำยืมบาลี-สันสกฤต มลายูและเขมรที่กล่าวมาแล้ว คือ มีการลดพยางค์และการปรับเปลี่ยนเสียง

1. การลดพยางค์ คำที่มีสามพยางค์ลดเหลือสองพยางค์

kalayi	>	kalai	กะไหล
kalayam	>	kraɯm	กระอ่อม

2. การปรับเปลี่ยนเสียง จะมีการเปลี่ยนเสียงพยางค์แรกให้

เป็น /ka-/ ตัวอย่างเช่น

Ngapi	>	kapi	กะปี
Coffee	>	kafɛɛ	กะแฉี่ (กาแฟ)

คำยืมจากภาษาอื่นๆ แยกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. คำที่สันนิษฐานว่ายืมโดยตรงจากภาษาอื่นๆ จำนวน 8 คำ
2. คำที่สันนิษฐานว่ายืมโดยผ่านภาษาเขมรหรือมลายู จำนวน 4 คำ

3.1.4.1 คำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมโดยตรงจากภาษาอื่นๆ

คำที่สันนิษฐานว่ายืมโดยตรงจากภาษาอื่นๆ พบ 8 คำ

คือ

คำยืมภาษาทมิฬ 1 คำ

กะไหล ก. เคลือบสิ่งที่เป็นโลหะด้วยเงินหรือทอง เป็นต้น โดยใช้ปรอททาน้ำความร้อนแล้วจึงปิดทองหรือเงิน กะไหลก็ว่า

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2516:56) ว่าภาษาทมิฬมี /kalayi/ 'อาบหรือชุบโลหะ' คำว่า 'กะไหล' คงเป็นคำที่ยืมจากภาษาทมิฬ

คำยืมภาษามอญ 3 คำ

กระทำ ก. ทำ จัดแจง ปรงขึ้น สร้างขึ้น

อุไรศรี วรศรีณ (Uraisi Varasarin:65) อ้างในวันทนีย์ ม่วงบุญ (2532:314) ว่า กระทำ เป็นคำยืมจากภาษามอญโบราณ <กินุทำ> /kindam/ 'สร้าง,ทำ'

คำว่า 'กระทำ, ทำ' ในภาษาไทยถิ่นอื่นๆ จะใช้คำไทซึ่งเป็นคำร่วมเชื้อสาย คือ คำว่า 'เฮ็ด' ซึ่งปัจจุบันยังใช้อยู่ในภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยถิ่นอื่นๆ เช่น ไทลื้อ-*yet⁸bia⁷*⁸ ไทดำ-*ye⁷*⁴ นุง-HÉT จ้วง-hengz ผู้ไทย-*ɣet⁵* ไทยถิ่นเหนือว่า-*nia⁷*⁷ คำว่า กระทำจึงอาจเป็นคำยืมภาษามอญก็ได้

กะเลียว/กะเรียว น. สีของม้าชนิดหนึ่ง ลักษณะเขี้ยวอมดำ

พจนานุกรม ร.ศ.120 ว่าเป็นคำยืมภาษาตะเลง (มอญ) แปลว่า 'ม้า'

กะหนอบ นิ่งเสียว

อักขรภิธานศรับท์ ว่าเป็นคำยืมภาษามอญ

คำยืมภาษาจีน 1 คำ

กะเจี้ยว (ปาก) น.อวัยวะสืบพันธุ์เด็กชายเล็กๆ, อ้ายเจี้ยวก็ว่า

ปราณี กายอรุณสุทธิ (2526:352) ว่า (กระ) เจี้ยว มาจากคำจีนแต้จิ๋ว /tsiaw⁵¹/ ซึ่งแปลว่า 'นก' ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคงเป็นการอุปมาเทียบอวัยวะสืบพันธุ์เด็กชายกับนก จึงใช้คำว่า 'นก' ในภาษาแต้จิ๋วมาเป็นคำเรียก แล้วภาษาไทยจึงยืมมาใช้อีกทีหนึ่ง

คำยืมภาษาอังกฤษ 2 คำ

กะแฉ่ coffee [กาแฟ]

คำ <กะแฉ่> นี้ ผู้วิจัยพบในศัพท์พจนานุกรมพจนานุกรมมหาวิทยาลัย เป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษ [kɒfɪe]

กะรัต น. หน่วยมาตราชั่งเพชรพลอย 1 กะรัตเท่ากับ 20 เซนติกรัม หรือ 3.0865 เกรน, ปริมาณทองคำแท้ที่ประสมอยู่กับธาตุอื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เทียบภาษาอังกฤษ carat ภาษาไทยคงยืมคำนี้มาจากภาษาอังกฤษเนื่องจากเพิ่งพบคำนี้ใช้เป็นหน่วยชั่งเพชรพลอย หรือวัดปริมาณทองคำแท้ ในสมัยโบราณนั้นกำหนดคุณภาพของเนื้อทองโดย

เรียกตั้งแต่เนื้อสี่ถึงเนื้อเก้า โดยตั้งพิถีพิถันราคาตามเนื้อทอง เช่น ทองเนื้อหก คือทองหนัก 1 บาท ราคา 6 บาท ทองเนื้อเก้า คือทองหนัก 1 บาท ราคา 9 บาท (53:380)

คำนี้ใช้เป็น กระต อย่างเดียว

คำยืมภาษาพม่า 1 คำ

กะปิ ของเค็มทำด้วยกุ้งกับเกลือโซลกลและหมักไว้ ใช้ปรุงอาหาร เยื่อเคยก็ว่า

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เทียบภาษาพม่า <งาปี>

คำนี้เขมรใช้ว่า <กาพิ> /kaapiʔ/ อาจเป็นไปได้ว่าไทยอาจจะยืมจากภาษาพม่า แล้วเขมรอาจจะยืมต่อจากไทยก็เป็นไปได้

3.1.4.2 คำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมผ่านภาษาเขมรหรือมลายู

คำยืมภาษาอื่นๆ บางคำไม่ได้เข้ามาในภาษาไทยโดยตรง แต่เข้ามาโดยผ่านทางภาษาเขมรหรือมลายูอีกทีหนึ่ง เช่น ภาษาทมิฬ กะหรี อาจเข้ามาโดยผ่านทางภาษามลายู กระออม อาจเข้ามาโดยผ่านทางภาษาเขมร คำยืมภาษาอื่นที่สันนิษฐานว่ายืมผ่านทางมลายูหรือเขมรพบ 4 คำ คือ กะหรี กะป๋น กระออม กระดาศ

กะหรี น. แกงชนิดหนึ่งสีเหลือง ปรุงด้วยเครื่องเทศ เรียกเครื่องแกงกะหรี

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2516:55) ว่า ภาษาทมิฬว่า /kari/ มล.1,2 ว่า kari 'แกงชนิดหนึ่ง' และบอกว่าเป็นคำยืมจากภาษาทมิฬ

คำนี้สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมทมิฬที่คงยืมผ่านทางภาษามลายู

กะป๋น น. ก่าป๋น (เรือเดินทะเล)

บรรจบ พันธุเมธา (2525:25) กล่าวว่า กะป๋นมาจากภาษาทมิฬ <กปุปล> แล้วเขมรกับมลายูยืมมาใช้

คำนี้พบว่าทั้งภาษามลายู เขมร และมอญ ยืมจากทมิฬมาใช้ มลายูใช้ว่า kapal เขมร <กปาล> /กอปัล/ มอญ <กมุปาน> /ก้อมปาน/ เนื่องจากคำว่า กะป๋นเป็นคำยืมพบทั้งในภาษามลายู เขมร และมอญ จึงไม่อาจตัดสินได้ว่าไทยยืมจากใคร อาจจะยืมจากมลายู เขมร หรือมอญก็ได้

กระดาษ น. วัตถุเป็นแผ่นบางๆ โดยมากทำจากใยเปลือกไม้ ฟาง หญ้า หรือ เศษผ้า เป็นต้น ใช้เขียนหรือพิมพ์หนังสือหรือห่อของและอื่นๆ

กระดาษเป็นคำโปรตุเกสที่เขมรและมลายูยืมมาใช้ด้วย มลายูใช้ว่า kertas เขมร <ក្រដាស> /ក្រូតះស៍/ ไทยอาจจะยืมผ่านเขมร หรือมลายู หรืออาจจะยืมโดยตรงจาก โปรตุเกส เนื่องจากโปรตุเกสก็ได้เข้ามาติดต่อกับประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว อย่างไรก็ตามการที่จะตัดสินว่ายืมผ่านทางใดนั้นยังไม่อาจจะทำได้ ในที่นี้จึงสันนิษฐานว่าอาจจะยืมผ่านทางเขมรหรือมลายูก็ได้

กระออม น. หม้อน้ำ... กะออม กัลออม หรือกะละออมก็ว่า

สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2516:56) ว่า ภาษาทมิฬใช้ /kalayam/

เขมรมีคำว่า <กอม> /kɔm/ คำว่า กระออม ในมหาชาติคำหลวงพบเป็น กลอม ซึ่งคล้ายคลึงกับคำเดิมในภาษาทมิฬ ต่อมาจึงพบว่ามีใช้เป็น กะออม ในพจนานุกรมสยาม กะออม ในรามเกียรติ์ ปัจจุบันพจนานุกรมลัทธิราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ทั้งคำ กะออม กระออม กัลออม กะละออม คำนี้ทั้งภาษาไทยและภาษาเขมรอาจจะต่างยืมมาจากภาษาทมิฬเลยก็เป็นได้

3.1.5 สรุป

คำ <กระ-,กะ-> ที่สันนิษฐานว่าเป็นคำยืมมีทั้งสิ้น 210 คำ เป็นคำยืมบาลี-สันสกฤต 72 คำ โดยเป็นคำที่ยืมโดยตรงจากภาษาบาลี-สันสกฤต 56 คำ (27%) เป็นคำที่สันนิษฐานว่ายืมผ่านภาษาเขมร 16 คำ (8%) เป็นคำยืมภาษามลายู 13 คำ (6%) เป็นคำยืมโดยตรงจากภาษาเขมร 102 คำ (48%) เป็นคำที่ใช้ร่วมกันอยู่ในภาษาเขมรและมลายูซึ่งยังไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าไทยยืมผ่านภาษาใด 9 คำ (4%) และเป็นคำที่ไทยและเขมรใช้คล้ายคลึงกันโดยไม่ทราบที่มา 2 คำ (1%) ส่วนคำยืมภาษาอื่นๆ พบ 12 คำ ซึ่งเป็นคำยืมโดยตรง 8 คำ (4%) เป็นคำยืมจากภาษาทมิฬ 1 คำ จากภาษามอญ 3 คำ จากภาษาจีน 1 คำ จากภาษาอังกฤษ 2 คำ และจากภาษาพม่า 1 คำ นอกจากนี้ยังเป็นคำยืมผ่านภาษาเขมรหรือมลายูอีก 4 คำ (2%) ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างๆ

คำยืมภาษา	จำนวนคำ	อัตราร้อยละ
บาลี-สันสกฤต		
ยืมตรง	56	27
ยืมผ่าน	16	8
มลายู	13	6
เขมร		
ยืมตรง	102	48
คำที่ยังไม่ทราบว่ายืมจากมลายู หรือเขมร	9	4
คำที่ไม่ทราบแน่ชัดว่าไทยยืม จากเขมรหรือเขมรยืมจากไทย	2	1
อื่นๆ		
ยืมตรง	8	4
ยืมผ่าน	4	2
รวม	210	100

3.2 คำ <กระ-,กะ-> ที่เกิดจากการสร้างคำใหม่

คำ <กระ-,กะ-> ส่วนหนึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคงเป็นคำที่เพิ่งสร้างขึ้นใหม่ เนื่องจากพบอยู่ในภาษาไทยกลาง แต่ไม่พบในภาษาไทยอื่นๆ หรือถ้าพบในภาษาไทยอื่นๆ ภาษาไทยอื่นๆ ก็มักจะเป็นคำพยางค์เดียวซึ่งไม่มี <กระ-> หรือ <กะ-> อยู่ด้วย

คำ <กระ-,กะ-> ที่สันนิษฐานว่าเป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่ อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่สร้างใหม่จากคำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำร่วมเชื้อสาย
2. กลุ่มที่สร้างใหม่จากคำที่สันนิษฐานว่าเป็นคำไทยกลาง การสร้างคำในกลุ่มนี้มีอยู่ 3 วิธีคือ อาจจะเปลี่ยนเสียงพยางค์หน้าที่เป็นเสียงอื่นให้เป็น <กระ-,กะ-> (ดู 3.2.2.1) หรือเติม <กระ->, <กะ-> ลงไปหน้าคำ (ดู 3.2.2.2) หรือซ้ำคำบางส่วน (ดู 3.2.2.3)

3.2.1 คำ <กระ-,กะ-> สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นใหม่จากคำร่วมเชื้อสาย

จากสมมติฐานว่า คำ <กระ-,กะ-> บางคำ เปลี่ยนแปลงมาจากคำร่วมเชื้อสายด้วย ผู้วิจัยจึงได้นำคำ <กระ-,กะ-> ที่พบในภาษาไทยกลางไปเปรียบเทียบกับภาษาไทยอื่นๆ และภาษาไทยถิ่นในประเทศไทย เพื่อตรวจสอบว่ามีคำใดเป็นคำไทบ้าง ผู้วิจัยพบว่ามีคำกลุ่มหนึ่งที่มีเสียงและความหมายคล้ายกับคำ 2 พยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ-> ในภาษาไทยกลางใช้อยู่ในภาษาไทยอื่นๆ ทั้งที่อยู่ในประเทศและนอกประเทศไทย คำที่พบเหล่านี้มีทั้งที่ใช้กระจายไปในภาษาไทยทุกกลุ่ม คือ ทั้งในไทกลุ่มเหนือไท กลุ่มกลาง และไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ และใช้เฉพาะในไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ในการศึกษาผู้วิจัยจึงจัดคำ <กระ-,กะ-> ที่น่าจะเป็นคำร่วมเชื้อสายจำนวน 22 คำออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. คำ <กระ-,กะ-> ที่พบทั้งในภาษาไทยกลุ่มเหนือ กลุ่มกลาง และกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ จำนวน 10 คำ
2. คำ <กระ-,กะ-> ที่พบเฉพาะในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ จำนวน 12 คำ

3.2.1.1 คำ <กระ-,กะ-> ที่พบในภาษาไทยทุกกลุ่ม

คำที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นคำที่มาจากคำร่วมเชื้อสายที่พบกระจายอยู่ในภาษาไทยทุกกลุ่มพบอยู่ 10 คำ คือ กระจ้อน กระดั่ง กระดูก กระทึบ กระบอก กระบุง กระรอก กระทำ กระใด กระรอก คำแทบทั้งหมดยังใช้เป็นคำพยางค์เดี่ยวอยู่ในภาษาไทยอื่นๆ ยกเว้นคำ กระจอก ที่พบเป็นคำประสม นกจอก และคำ กระใด ที่พบเป็นทั้งคำพยางค์เดี่ยวและคำประสม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. คำที่เป็นคำพยางค์เดี่ยว จำนวน 8 คำ คือ

กระจ้อน น. ชื่อสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมชนิด Menetesberdmorei ในวงศ์ Sciridae รูปร่างคล้ายกระรอก ตัวสีน้ำตาล มีลายสีดำและสีน้ำตาลอ่อนตามยาว ข้างๆตัว หางเป็นพวง ปรกติชอบวิ่งหากินตามพื้นดิน

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
อห.2 /จ๋อน/	น.2 /ti: ¹ tɛan ⁴ /	ย.1 /tɔueu ² choun ³ /
ช.1 /sawn ³⁰ /	น.3 /TU CHON/	
พ. /กะจ๋อน/		
ลาว 2 /kacw:n/		
ทค.2 /chɔn/		
ถน.1 /cɔn ¹ /		
ถอ.1 /กะจ๋อน/		
ถต. /cɔ:n ⁴ /		
ทน. /cɔn c2/		

นอกจากใช้ในลักษณะคำโดดว่า "จ๋อน" แล้ว บางถิ่นจะใช้เป็นลักษณะคำประสม คือมีคำว่า "ตัว" นำหน้า กลายเป็น "ตัวจ๋อน" เช่นในภาษานุง (ตะวันตก) /ti:¹tɛan⁴/ และภาษาย่อย /tɔueu²choun³/ ในภาษาอาหมมีคำว่า /ตจอน/ หมายถึง 'พังพอน' (พังพอนและกระจ๋อนเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกัน แต่พังพอนจะตัวใหญ่กว่า ในภาษาอาหมจึงใช้ /ตจอน/ หมายถึง พังพอนได้ด้วย) ในภาษานุง (ชาวินา) TU CHON หมายถึง 'กระรอก'

กระดิ่ง น.ภาชนะรูปแบน ขอบกลม สำหรับฝังข้าว ถิ่นขนาดใหญ่ เรียกว่า กระดิ่งมอญ ถิ่นมีตาห่าง เรียกว่า ตะแกรง

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
ช. /loŋ ³ /	น.2 /dɔŋ ³ /	จ.1 /duŋ ³ /
ล.2(น้ำคำ) /(kǎ)-dɔŋ ⁵ /	ลจ.1 /duŋ/	จ.2 /ndoengj/
(เมืองยอง) /duŋ ³ /	ลจ.2 /dɔŋ ²¹⁴ /	
ล.3 /dɔŋ ² /	ลม. /noŋ ³ /	
ล.4 /duŋ ³ /	ลป. /dɔŋ ³ /	
ทค.3 /loŋ ³ /		
ทค.4 /dɔŋ ³ /		
ทข.2 /duŋ ³ /		

	ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
พ.	/กะดิง,ดิง/	—	—
ผ.	/kaʔ ³ -doŋ ⁵ /		
ลาว 2	/kádòŋ/		
ถน.1	/doŋ ⁹ /		
ถอ.1	/ดิง/		
ถต.	/doŋ ⁴ /, /kadhaŋ ⁵ /		

คำว่า "กระดิง" ในภาษาลื้อ ผู้ไทย พวนและลาวใช้เป็นคำ 2 พยางค์ขึ้นต้นด้วย /ka-/ คล้ายกับคำในภาษาไทยกลางด้วย

กระดุก น. โครงร่างกายมีลักษณะแข็ง ส่วนใดส่วนหนึ่งของโครง

ร่างกาย

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
อห.2 /ดุก,นุก/	น.2 /duk ⁶ /	ย.2 /do ¹ /
ช.2 /lup ² ,luk ² /	น.3 /DŋC/	ไย ² /dok ⁷ /
ล.2(น้ำคำ)/(ka)-duuk ² /	ลุงจ.1/duk/D ₁ S	ว.1 /?dök/
(เมืองยอง) /duuk ² /	ลุงจ.2 /duk ⁶ /	ว.2 /?døk ⁵ /
ล.3 /du:k ⁵ /	ลป. /dok ⁵ /	ปอ. /nook/
ล.4 /dúk ⁹ /	ลม. /nok ³ /	ส.1 /ɽək/
ทด.2 /dúk/		ส.2 /ɽək ⁶ /
ทด.3 /ko: ¹ lu ⁴ /		จ.1 /duk ³³ /
ทข.2(ไลเจา)/dup ² /		จ.2 /ndok/
(ซอนลา)/du ² /		
พวน /ด/		
ผู้ไทย /kaʔ ³ -duŋ ⁵ /		
ลาว2 /kádú:k/		
ถน.1 /kadu:k ¹ /		
ถต. /do:k ⁴ /		

กระทึบ ก. ยกเท้ากระแทกลงไป

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
อห.2 /ตึบ/	-	จ.2 /daemb/
ข.2 /tɯp/		ส.2 /thwɯp/
ล.2 (น้ำคำ) /thwɯp ⁵ /		
(เมืองยอง) /tɯp ⁵ /		
ทต.3 /ti:p ⁸ /		
ทต.4 /tɯp ⁵ /		
ทข.2 /tɯp ⁴ /		
ถน.1 /ti:p ⁶ /		

คำว่า "กระทึบ" ไม่พบในไทกลุ่มกลาง แต่พบในภาษาแสกและจ้วงเหนือซึ่งเป็นภาษาไทกลุ่มเหนือ และพบว่าภาษากูยและภาษาชาวบน ใช้คล้ายกับคำไทยกลางคือ กูยใช้เป็น /thɯ̀wɯp - khthɯ̀wɯp/ ชาวบนใช้เป็น /kəthɯ̀wɯp/ สันนิษฐานว่ากูยและชาวบนอาจยืมจากภาษาไทย

กระบอก น. ไม้ไผ่ที่ตัดเป็นท่อน ของอื่นๆที่มีรูปคล้ายคลึงเช่นนั้น
เช่น กระบอกป็น กระบอกตา

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
ล.3 /bɔ:k ⁵ /	ค./boc/	ปอ./mook/D ₂ L
ผ. /kaɪ ³ -bɔɔk ³ /	ท./buok/	จ. /mbok/
ถน.1 /bɔ:k ¹ , bɔ:k ¹ nam ⁷ /		
ถอ. /กะบอก, โบก/		

ในภาษาจ้วง /mbaengq/ หรือ บั้ง หมายถึง "กระบอกไม้ไผ่" ส่วน /mbok/ หมายถึง "ไม้ไผ่สำหรับใส่ข้าวหรือน้ำ" ในภาษา ไป๋อ้าย ทั้ง /maj/B₁ และ /mook/D₂L หมายถึง "tube, barrel" (tube = หลอด กระบอก, barrel = ของที่มีลักษณะเป็นท่อยาว)

กระบุง น. ภาชนะที่บรรจุกลมสูง แต่พื่นกันเป็นสี่เหลี่ยม ถ้าसानโปรงเป็นตะกร้า

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
อท.2 /บิง/	ต. /bung/	ปอ. /mun/
ล.4 /buŋ ¹ /		จ.2 /mbung/
ทต.3 /buŋ ¹ /		
พท. /mun ² /		
พ. /บุง/		
ผ. /ka [?] -buŋ/		
ถอ.1 /บุง/		

กระรอก น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในวงศ์ Sciuridae มีฟันแทะ ส่วนใหญ่ตาโตและหูใหญ่ หางยาวเป็นพวง กินผลไม้ มีหลายสกุลและหลายชนิด

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
อท.2 /รอก/	น.2 /rok ⁵ /	ไย.2 /rok ⁵ /
ล.2 (น้ำคำ)/(ka-)hwa:k ⁵ /	ลป. /!ook ⁵ /	ส.2 /rwa:k ⁵ /
(เมืองยอง)/hwa:k ⁵ /	ลม. /lok ⁵ /	
ล.3 /hw:k ⁴ /		
ทต.3 /to: ¹ hw ⁴ /		
ทต.4 /hw [?] ⁵ /		
ทข.2 /hw ⁴ /		
พท. /hauk ⁴ lai ² /		
ผ. /ka [?] -cwa [?] ³ /		
ถน.1 /hw:k ⁶ /		
ถต. /rwa:k ⁶ /		

กระรอกและกระจ๊อนเป็นสัตว์ในวงศ์ Sciuridae เหมือนกัน ในบางถิ่นจึงเรียก กระรอก ว่า กระจ๊อนก็มี

กระทำ น.ไซ่ห้า ลูกอ๊ตตะ

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
พท. /ham ⁶ /	น.1 /ham/	ว. /rām/
ถอ.1 /ห้า,ไซ่ห้า/		ย.1/tham/
		ปอ./lam/

ข. คำที่เป็นคำประสม จำนวน 2 คำ คือ

กระได น. สิ่งที่ทำเป็นขั้นๆ สำหรับก้าวขึ้นลง

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง	ไทกลุ่มเหนือ
อท.1 /khā-dāi/	ท. /duei/	ย.1 /lai/
อท.2 /ชะไค/	น.1 /day/	ย.2 /bak ¹ lai ⁴ /
ช.1 /lāi/	น.2 /lai/	ไย้.2 /lai ¹ /
ช.2 /lai ¹ /	ลจ.1 /dai/	ว.1 /loi/
พท. /kālai ⁶ /	ลจ.2 /dai ¹ /	ว.2 /loi ⁴ /
ล.1 /dāi/	ลป. /dai ² /	ปอ. /lai,lwai/
ล.2(น้ำคำ)/(ka ¹ -)dai ² /	ลม. /nai ⁴ /	ส.1 /ray/
(เมืองยอง) /dai ⁴ /	ต. /duei/	ส.2 /rai ¹ /
ล.3 /x+n ² day ⁷ /		จ. /dai ³¹ /
ทต.3 /lay ⁴ /		
ทต.4 /dai ¹ ,lai ¹ /		
ทข.1 /dāi/		
ทข.2 /dai ¹ /		
ผ. /khan ³ -day ¹ /		
ลาว.2 /kaday, khān day/		
ถน.1 /khan ⁹ day ⁴ /		
ถอ.1 /ขึ้นไค,คั้นไค/		
ถต. /lu:k ⁶ daj ³ / 'ขึ้นกะไค'		
/hua ¹ daj ³ / 'บันไค'		

จากข้อมูลคำว่า "กระโดด" ในไทกลุ่มกลางและไทกลุ่มเหนือเกือบทั้งหมดยังใช้เป็นคำพยางค์เดี่ยว ยกเว้น ย้อย ที่ใช้เป็น /bak¹lai⁴/ แต่ในไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้มีที่ใช้เป็น 3 แบบ คือ 1.ใช้เป็นคำพยางค์เดี่ยว 2.ใช้เป็นคำประสม 3.ใช้เป็นคำสองพยางค์ ในกลุ่มที่ใช้เป็นคำประสม จะมีคำลักษณะนามเช่น ขัน บั๊ก มาหน้าคำโดด เช่น ไทลื้อใช้ว่า /x+n²day⁷/ ไทถิ่นอีสานใช้ว่า /ขันโด,คันโด/ ส่วนในกลุ่มที่เป็นคำสองพยางค์ พยางค์หน้ามักเป็นเสียง /ka-,kha-/

ปราณี กุลละวณิชย์ (1992:653) พบว่าในภาษาจ้วง คำว่า /bak/ แปลว่า"ขัน" บันโดสี่ขันว่า /sej bak an daj/ ดังนั้นคำว่า /bak daj/ จึงอาจจะเป็น /bak-ka-daj/ ซึ่งในภาษาไทยใช้เป็น /kadaj/ ส่วนคำว่าบันโด /bandaj/ อาจเกิดจากการรวมเสียง (contraction) ของ /bak/ กับ /an/ เป็น /ban/ จึงเป็น /bandaj/ ก็ได้ นอกจากนี้จากคำสันนิษฐานข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าในสัพพะพะจะนะพะสาไท มีการใช้คำว่าลูกโดด และคั่นโดด จึงอาจจะมีข้อสันนิษฐานเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งได้ว่า ในอดีตภาษาไทยกลางอาจจะใช้คำประสมว่า ลูกโดด หรือขันโดด เหมือนในภาษาถิ่นใต้และภาษาถิ่นเหนือก็ได้ แล้วต่อมาจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงเพิ่มพยางค์ /-ka-/ ไปที่กลางคำเมื่อเวลาผ่านไปคำ ลูก ขัน กร่อนหายไป จึงเหลือเป็น กระโดด ก็ได้

จากข้อมูลสันนิษฐานได้ว่า คำร่วมเชื้อสายคงเป็นคำพยางค์เดี่ยว ต่อมาบางถิ่นใช้เป็นคำประสมโดยเอาลักษณะนาม ขัน บัก ลูก ได้หน้า "โด" แล้วต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ในภาษาอาหมเกิดการเปลี่ยนที่พยางค์หน้า ขันโด กร่อนเสียงเหลือเป็น ขะโด /khan- > kha-/ ส่วนในภาษาที่เคยใช้ บักโด หรือ ลูกโด อาจมีการเพิ่มพยางค์เชื่อม (linker-syllable) /-ka-/ เข้าที่กลางคำ ทำให้กลายเป็น บักกะโด หรือ ลูกกะโด แล้วต่อมากำ บัก ลูก กร่อนหายไป จึงเหลือเป็น กระโดด ก็อาจเป็นไปได้

จพาลงกระจอก น. ชื่อนกขนาดเล็กในวงศ์ Ploceidae ตัวลายมี 3 ชนิด ชนิดที่ชุกชุม ชอบอาศัยตามชายคาบ้านเรือน เรียกกระจอกบ้าน...

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ไทกลุ่มกลาง ไทกลุ่มเหนือ

อท.1/nuk-chåk² น.3 TU NỘC CHÓC -

ช.1 /nok-sɔk/ ลุงจ.1 /'cook/

ทล.1 /nok-čɔk/

ทล.3 /nok⁴cw:k⁵/

ทล.4 /nok⁸ɬw:k⁹/

ทด.2 /nôc chók/

ทด.3 /nok⁴cw⁸/

พก. /nok⁴cauk¹/

พ. /กะเจาะ/

ณ.1 /nok⁷cw:k¹/

ถอ.1 /นกจอก/

ถต. /cw:k⁴/

คำว่า "นกจอก" เปลี่ยนเป็น "นกกะจอก" เนื่องจากมีการใส่พยางค์ -กะ- ซึ่งเป็นพยางค์เชื่อม (linker-syllable) เข้าไปที่กลางคำ ทำให้กลายเป็น นก-กะ-จอก ต่อมา นก กร่อนหายไปเหลือเป็น กะจอก คำว่า "กะจอก" นี้พบว่าเกือบทุกถิ่นใช้ว่า "นกจอก" ยกเว้นภาษานุงที่เพิ่มคำ"ตัว"ไปข้างหน้า นก เป็น /TU NÔCCHÓC/ และสูงโจวเป็น /çook/เท่านั้น คำว่า"นกจอก"นี้ไม่พบในภาษาไทยกลุ่มเหนือ ลี (Li,1977:166) กล่าวว่าจะไม่พบคำว่า"นกจอก"ในภาษาไทยกลุ่มเหนือ ในกลุ่มเหนือจะใช้คำว่า"นกลาย"แทน เช่น ภาษาจ้วง ใช้เป็น /roeglaej/ อาจจะเป็นเพราะภาษาไทยกลุ่มเหนือเรียกนกกระจอกตามลักษณะของตัวนกที่เป็นลายๆ จึงเรียกเป็น นกลาย

คำ กะโต และ กะจอก เป็นคำที่พบเฉพาะในภาษาไทยกลาง เพราะในภาษาไทยกลางมีการเพิ่มพยางค์เชื่อม /-ka-/ เข้าไปที่กลางคำ หลังคำว่า บัก ลูก หรือนกแต่ในภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ไม่มีการเพิ่มพยางค์เชื่อมเข้าไปเหมือนคำในภาษาไทยกลาง จึงยังคงเป็นคำประสมอยู่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พัฒนาการของคำ<กระ-,กะ-> ในแต่ละภาษาจะแตกต่างกัน คำที่เป็นคำร่วมเชื้อสายที่มีพยางค์เดียวกลายเป็นคำ 2 พยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ->ในภาษาไทยกลาง แต่ยังเป็นคำพยางค์เดียวในภาษาอื่น เช่น ในภาษาไทดำ ไทขาว นุง ลุงโจว โลปิง ลุงมิง เตอหง จ้วง แต่ก็ยังมีบางภาษาที่ใช้เป็นคำสองพยางค์ขึ้นต้นด้วย /ka-/ เช่น ภาษาพวน ภาษาผู้ไทย ภาษาลาว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะภาษาเหล่านี้ยืมคำขึ้นต้นด้วย กะ-จากภาษาไทยกลางไปเนื่องจากเป็นภาษาถิ่นที่พูดอยู่ในประเทศไทย หรืออาจจะเป็นเพราะ การใช้พยางค์ /ka-/ หน้าคำเป็นลักษณะของภาษากลุ่มนี้เนื่องจากพบว่า มีคำ /ka-/ จำนวนหนึ่งอยู่ในภาษาเหล่านี้ ผู้วิจัยพบว่าภาษาที่อยู่ในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้จะมีคำศัพท์ที่เป็นคำศัพท์ร่วมกับคำ <กระ-,กะ->ในภาษาไทยกลางอยู่และบางคำก็มีพยางค์หน้าเป็น /ka-/ เหมือนภาษาไทยกลางด้วย สันนิษฐานว่าคำเหล่านี้อาจจะเป็นคำร่วมเชื้อสายเฉพาะของกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ก็ได้

3.2.1.2 คำ <กระ-,กะ-> ที่พบเฉพาะในภาษาไทยกลุ่มตะวันตก- เฉียงใต้

คำที่พบเฉพาะในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้มีอยู่ 12 คำ คือ กะเบือ กระดอง กระเด้า กระสวย กระเหยง กระทุ้ง กระทอน กระยาง กระสือ กระด้าง กระต่าย กระหม่อม คำที่พบมีทั้งที่ยังเป็นคำพยางค์เดียว เป็นคำประสม และคำที่เป็นคำสองพยางค์คล้ายคลึงกับคำภาษาไทยกลาง คำกลุ่มนี้ผู้วิจัยไม่พบในภาษาไทยกลุ่มกลางและกลุ่มเหนือ แม้แต่คำที่พบในไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ก็ไม่สมำเสมอในทุกภาษาเช่น คำว่า "กระดอง" จะพบใช้อยู่ในหลายภาษา แต่คำ กระสวย กระเหยง จะพบในบางภาษาเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำที่ใช้เฉพาะในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้

กะเบือ น. ผีเสื้อ

อห.2 กำเบือ

ล.3 /kap⁴ba:²/

ทด.2 /búá/

ล.4 /ka:p⁹ba:³/

ทด.3 /me⁴ka:⁷ba:³/

ถน.1 /kaba:⁹/

ถอ. /บี,กำบี,กะบี / 'ผีเสื้อไหม' /กะเบือ,กะเบือ,กาบเบือ/ 'ผีเสื้อ'

ถต. /แมงบี๋,แมงพี๋/ "ผีเสื้อ,แมลงปอ"

คำว่า"กะเบ้อ"ภาษาไทถิ่นอื่นใช้เป็นคำประสม แมง+เบ้อ ไทถิ่นใต้ ใช้เป็น /แมงบี๋/ คำนี้พบเป็นคำสองพยางค์ที่พยางค์หน้ามีเสียงต่างกันเป็น /ka-,kam, ka:p/ เช่นคำที่พบในภาษาไทยถิ่นอีสาน สันนิษฐานว่า /ka:p/ > /ka-, kam/ เนื่องจากผีเสื้อต้องเป็นตัวด้กแต่อยู่ในปลอก ปลอกนี้มีลักษณะคล้ายกาบหุ้มตัวด้กแต่อยู่ จึงเอากาบไปนำหน้าชื่อแมลงเป็น กาบเบ้อ แล้วต่อมาจึงกร่อนเสียงเป็น กะเบ้อ

กระดอง น. ส่วนแข็งที่หุ้มตัวสัตว์บางชนิด เช่น เต่า ปู หรือแมงดาทะเล

ล.3 /โหว่ ⁷ /	ทต.3 /โหว่ ⁷ /
พ. /ดอง/	ถน.1 /โหว่ ⁴ /
ถอ.1 /ดอง,ออง/	

คำในภาษาไทถิ่นอื่นใช้เป็นคำพยางค์เดียวทั้งหมด ในภาษาไทยกลางเติมพยางค์ <กระ-> ลงไปหน้าคำ

กระเด้า ก. "ทำกันขึ้นๆลงๆ"

อห.2 /เด/	ล.3 /daw ² /
ถน.1 /daw ⁹ /	ถอ.1/เด้า/
ถต. /daw ³ ,kada:? ⁴ /	

กระสวย น. เครื่องบรรจุถ่าย สำหรับทอผ้าหรือเย็บผ้า

ล.3 /so:y ⁷ /	ถน.1/suay ⁵ /
ถอ.1 /คั่นสวย,ก้านสวย/	

คำ "กระสวย" พบอยู่ใน 3 ถิ่นเท่านั้น ในภาษาถิ่นอื่นอาจมีการยืมคำจากภาษาอื่นมาใช้ เช่น ภาษาถิ่นใต้ ใช้เป็น /katron³/ ซึ่งน่าจะเป็นคำยืมจากคำเขมร /tral/ "กระสวย"

กระทุ้ง ก. เอาสิ่งที่มีลักษณะยาวกระแทกให้แน่นหรือให้ออก

ล.3 /ta ⁷ /	ทต.3 /tu ⁶ /
ถน.1 /to ⁷ ,ta ⁶ /	ถต. /ทุ้ง/

กระเหยง ก. ยืนด้วยปลายเท้า, พยุงตัวให้สูงขึ้น (มาจากคำว่าเหยง)

อท.2 /ยั้ง/

ผ. /kha³-yek/

ถอ.1 /เหยง/

ธนาพันธ์ ตรงดี ให้ข้อมูลว่าในภาษาอีสานใช้ว่า `ซาเหยง' ทำให้สันนิษฐานว่าภาษาไทยกลางอาจเคยใช้ว่า `ซาเหยง' แล้วต่อมาอาจกร่อนเป็น /ชะ-เหยง/ แล้วจึงเปลี่ยนเป็น กระเหยง ก็เป็นไปได้

กระด้าง ว. ค่อนข้างแข็ง หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะไม่อ่อน ไม่

นิ่มนวลเช่น ลิ่นกระด้าง ข้าวกระด้าง

ล.3 /kada:ŋ²/

ทต.2 /ca-dǎng/

ทต.3 /kala:ŋ³/

พก. /nā³/

พ. /กะด้าง/

ลาว.2 /kádà:ng/

ถน.1 /kada:ŋ¹/

ถอ.1 /กะด้าง/

ถต. /da:ŋ⁴/

คำนี้ในภาษาไทยอื่นๆ ใช้เป็นคำสองพยางค์ขึ้นต้นด้วย /ka-/ เป็นส่วนใหญ่ มีภาษาพม่าและภาษาไทยถิ่นใต้ที่ใช้เป็นคำโดด

กระต่าย น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กในวงศ์ Leporidae

ขนปุย หูยาว ที่พบอาศัยอยู่ตามป่าทั่วไปในประเทศไทย มีชนิดเดียวคือ กระต่ายป่า...

อท.2 /ปังไท/

ล.3 /kata:y⁵/

ล.4 /ka¹ta:i⁵/

ถน.1 /kata:y¹/

คำที่หมายถึง `กระต่าย' นี้มีใช้อยู่ 2 ศัพท์ คือ /kata:y¹/ และ /to⁵thə³/ แชมเบอร์เลน (Chamberlain n.d:166-7) ว่ากลุ่มคนไททางทิศตะวันตกจะเรียกกระต่าย ว่า pan A₂ ta:y B₂/A₄ หรือ ka/kra ta:y B₂ ส่วนทางทิศตะวันออก รวมทั้งพวกไทดำและไทที่เมืองวัด (Muang Vat) ใช้ว่า thə B₁/C₁ ซึ่งแชมเบอร์เลนว่าอาจจะสัมพันธ์กับคำภาษาจีนสมัยกลาง (Middle Chinese) *t'uo'(B) ก็ได้ ภาษาไทถิ่นที่อยู่ใกล้

กับจีนจะใช้คำว่า "เถาะ" เหมือนจีน¹ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคำนี้อาจเป็นคำยืมจีนก็ได้ ในภาษาไทยกลาง คำว่า"เถาะ"ยังมีใช้อยู่แต่จะใช้ในการนับปีนักษัตร โดยเรียกปีกระต่ายว่า "ปีเถาะ"ซึ่งการนับปีนักษัตรเป็น 12 ปีโดยเรียกชื่อสัตว์นี้เป็นสิ่งที่ไทยยืมมาจากจีน ส่วนคำว่า กระต่าย เป็นคำสองพยางค์ที่พบว่าใช้กระจายทั่วไปในไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ บรรารวิน (Brown,1985:215) ซึ่งศึกษาและแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ได้จัดคำกระต่ายรวมอยู่ในกลุ่มคำ กระดุก กระดั่ง แล้วให้เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่น่าจะเป็นคำในกลุ่มคำ

1. ข้อมูลคำว่า "กระต่าย" จากแซมเบอร์เลน ถ้าจัดตามการแบ่งกลุ่มภาษาไท เป็นไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ไทกลุ่มกลาง พบว่าไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (ยกเว้นไทดำ และไทเมืองวัด) จะใช้เป็น "กะต่าย" แต่ไทกลุ่มกลางซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในจีนจะใช้เป็น "ตัวเถาะ" ดังนี้คือ

ไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้	ไทกลุ่มกลาง
ชาน - pāng ¹⁰ tai ⁴⁰	นุง - tu thó
อาหม - pāng/pāng tai	ใต้ (Tays) - tu tho?
ไทเนื้อ (เกดนีย,แฮร์ริส) - paŋtaay	ไลปิง - tu?thw ²
ไยย - tua kǎ ta:y	ลุมมิง - tuu thoo ²
ไทยกลาง - krà-tà:y	
ลาว - ká-ta:y B ₂	
ไทดำ - to:A ₂ thw:C ₁	
ไทเมืองวัด - to:A ₂ thw:C ₁	

Uri Tadmor ให้ข้อมูลว่า มอญโบราณมีคำว่า /bɔta:y/ แปลว่า "กระต่าย" คำว่า กระต่าย อาจจะเป็นคำยืมจากมอญโบราณตั้งแต่สมัยที่มอญยังมีอำนาจอยู่ คนไทที่อยู่ทางแถบตะวันตกซึ่งเป็นดินแดนที่เคยได้รับอิทธิพลมอญจึงใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย

ไทดั้งเดิม¹ (Most likely to have been in ancient Thai)

กระหม่อม น. ส่วนสูงสุดของศีรษะตอนกลาง

ล.3 /xamom ⁵ /	ทด.2 /cdmom/
ทด.3/kw: ¹ mom ⁴ /	พก. /səmom ⁵ /
พ. /xmóm/	ถน.1 /khamom ¹ /
ถอ. /หม่อม/	ถต. /mɔ:m ¹ /

คำนี้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ว่าแผลงมาจากคำว่า หม่อม ซึ่งคล้ายกับคำภาษาเขมร ในภาษาเขมรคำว่า กระหม่อม ใช้คำศัพท์ที่แตกต่างออกไปเลย เช่น พจนานุกรมฉบับพระยาอนูมานรชณ ใช้ว่า <บุงเหี้ย> /บ้องเฮย/ พจนานุกรม ฉบับทูตราชดาภิเษกสมโภชใช้ว่า <บนทุลกุปาส> /bantuuI kbaal/ หรือ <ปูกูบาล> /pouc kbaal/ พจนานุกรมเขมร(สุรินทร์) ใช้ว่า /p-hmi/ พจนานุกรมชาวบน ใช้ว่า /pɔnhɨj/ ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นศัพท์คนละคำกับคำว่า กระหม่อม แต่เมื่อมาพิจารณาคำศัพท์ภาษาไทยเองพบว่ามีคำสองพยางค์ ซึ่งมีเสียงและความหมายคล้ายคลึงกันใช้อยู่ ตัวอย่างเช่น ภาษาไทถิ่นเหนือ (ขม)-khamom¹ พวน-xmóm พ่าเก้-samom⁵ ไทลื้อ-xamom⁵ ไทดำ-kw:¹mom⁴ ไทดำ-cdmom ผู้วิจัยจึงจัดให้คำ กระหม่อม นี้เป็นคำที่มีอยู่ในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ด้วย

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร

1. คำ <กระ-,กะ-> จำนวน 15 คำต่อไปนี้ปรากฏในรายการคำศัพท์พื้นฐานจำนวน 1,387 คำ ที่บราวน์ (Brown,1985) ใช้เพื่อเก็บข้อมูลคำศัพท์ภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ คือ คำกระจอก กระจาบ กระดั่ง กระดุก กระเด็น กระต่าย กระโจน กระเทียม กระทึบ กระบอก กระเบื้อง กระป๋อง กระเป่า กะทิ กะปิ (คำที่ขีดเส้นใต้ คือคำที่บราวน์ว่าน่าจะมีในคำไทดั้งเดิม) ส่วนที่พบในรายการคำของเกดเนย์(Gedney:n.d.) มีเพียง 3 คำเท่านั้น คือ คำ กระดุก กระทึบ กระดั่ง

กระท้อน น. ชื่อต้นไม้ขนาดใหญ่ชนิด *Sandoricum koetjape merr* ผลค่อนข้างกลม เปลือกนุ่ม สีเหลือง เนื้อกินได้

ล.3 /mak⁸tw:^๒/

ทด.3 /ma⁷tw:^๒/

ถน.1 /matɛ:n⁵/

ถอ. /หมากต้อง/

ถต. /thw:n⁷/

ได้เกิดการกร่อนเสียงในพยางค์หน้า หมาก > มะ ในภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทดำ และเนื่องจากทั้ง 3 ภาษาจัดอยู่ในภาษากลุ่ม P ตามแซมเบอร์เลนเสียง *d จึงออกเสียงเป็น /t/ คำนี้ในภาษาชาวนซึ่งเป็นภาษากลุ่ม มอญ-เขมร ใช้คำว่า /maktwɔ/ แปลว่า "กระท้อนบ้าน" และใช้คำว่า /kəthəɔ/ แปลว่า "กระท้อนป่า" สันนิษฐานว่าชาวนอาจยืมคำ /mak tɔ/ จากภาษาไทยถิ่นอีสานก็ได้ ในภาษาไทยกลาง คำ "กระท้อน" เกิดการเปลี่ยนแปลงจากคำเดิมหมากทอน ต่อมามีการเพิ่มพยางค์ /-ka-/ ขึ้นกลางคำ ทำให้เป็น หมากกะทอน ต่อมาคำว่า หมาก- กร่อนหายไปเหลือเป็น กะทอน

กระยาง น. นกยาง

อห.2 /นูกยั้ง/

ล.3 /nok⁴ya:ŋ¹/

ถน.1 /nok⁷tɛ:ŋ⁴/

พ. /กะญาง/

นกยางและนกเจ้า อยู่ในวงศ์ Ardeidae เหมือนกันคงมีรูปร่างคล้ายกัน ไทดำและไทยถิ่นอีสาน จึงเรียกนกยาง ว่านกเจ้า ส่วนไทถิ่นอื่นๆเรียกว่า นกยาง ในภาษาไทยกลาง กระยาง คงจะมาจากนกยาง > นกกระยาง > กระยาง > กระยาง เช่นเดียวกับคำกระจอกและกระท้อนที่กล่าวมาแล้ว

กระสือ น. ผีชนิดหนึ่งที่ถือว่าเข้าสิงในตัวผู้หญิง ชอบกินของโสโครกคู่กับกระหังซึ่งเข้าสิงในตัวผู้ชาย

ล.3 /phi:⁷sɨ:⁷/

ถน. /phi:⁵sɨ:³/

คำว่า "กระสือ" พบเป็นคำประสม "ผีสือ" ในภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทถิ่นเหนือเท่านั้น ส่วนพวนและไทยถิ่นใต้ใช้เป็น /ผีกะ, ผีกระ, ผีกะละ, ผีกล้า/ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการที่คำว่า ผีสือ > ผีกะสือ เนื่องจากมีการเพิ่มพยางค์ /-ka-/ ทั้งพยางค์เข้าไปกลางคำเพราะนำไปเทียบแบบกับการเกิดพยางค์ /-ka-/ ของนกจอก นกยาง จึงเพิ่มพยางค์ /-ka-/ เข้าไปในคำเลยทั้งๆที่พยางค์ต้นไม่ได้มีเสียงท้ายเป็นแม่ กก

จากรายการคำที่แสดงไว้ใน 3.2.1.1 และ 3.2.1.2 ข้างต้นเห็นได้ว่าคำ<กระ-, กะ-> ในภาษาไทยกลางที่พบว่าใช้ร่วมกับภาษาไทถิ่นอื่นๆ น่าจะเป็นคำร่วมเชื้อสาย ในภาษาไทถิ่นอื่นๆ ยังใช้เป็นคำพยางค์เดียวเป็นส่วนใหญ่เช่น ดั่ง ดอก บุง เต้า ทีบ บางคำ อาจใช้เป็นคำประสม เช่น นกจอก ชันโด บักโด แต่ในภาษาไทยกลางคำทั้งหมดได้เปลี่ยนแปลงเป็นคำสองพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย<กระ-,กะ-> การเปลี่ยนแปลงที่พบมีเป็น 2 แบบ คือ

1. เพิ่ม /kra-/ ลงไปหน้าคำโดดเลย เช่น

ดอก > กระดอก ดั่ง > กระดั่ง
 บุง > กระบุง ทีบ > กระทีบ

2. เพิ่มพยางค์/-ka-/ ลงไปที่กลางคำประสม ต่อมาคำหน้ากร่อนหายไป จึงเหลือเป็นคำ 2 พยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย /-ka-/ และต่อมาเป็น /kra-/ เช่น

นกจอก > นกกะจอก > กะจอก > กระจอก
 นกยาง > นกกะยาง > กะยาง > กระยาง
 ผีเสื้อ > ผีกะเสื้อ > กะเสื้อ > กระเสื้อ

นอกจากหลักฐานจากภาษาถิ่นอื่นๆแล้ว หลักฐานจากภาษาไทยกลางเองในอดีต ก็สนับสนุนว่า ภาษาไทยกลางเคยใช้คำเหล่านี้เป็นคำโดดหรือคำประสมด้วย เช่น สัพพะพะ จะนะพาสาโท ให้ทั้งคำโดดและคำสองพยางค์ขึ้นต้นด้วย <กะ-> ไว้ ดังนี้

บุง BUNG กะบุง Bushel,basket
 เต้า DAO กะเต้า Impure movement
 ดั่ง DONG กะดั่ง Fan to winnow the rice with
 หัม HAM กะหัม The natural parts of a man
 ยาง JANG นกยาง Very white and very common bird

คำ <กระ-,กะ-> ที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นคำร่วมเชื้อสายนี้พบเพียง 22 คำ ซึ่ง นับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคำ <กระ-,กะ-> เป็นคำยืม ซึ่งพบทั้งสิ้นถึง 210 คำ ซึ่ง ได้กล่าวมาแล้ว

3.2.2 คำ <กระ-,กะ-> ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นใหม่จากคำไทยกลาง

คำ <กระ-,กะ-> ส่วนหนึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคงเป็นคำที่เพิ่งสร้างขึ้นใหม่จากคำในภาษาไทยกลาง เนื่องจากพบอยู่ในภาษาไทยกลางและไม่ได้เป็นคำยืมจากภาษาอื่น หรือไม่ใช่คำที่สร้างขึ้นใหม่จากคำร่วมเชื้อสาย คำที่สร้างขึ้นใหม่ในภาษาไทยกลางพบว่าอาจสร้างขึ้นได้ 3 วิธีด้วยกัน คือ

1. สร้างโดยเปลี่ยนเสียงพยางค์หน้าที่เป็นเสียงอื่นให้เป็น /kra-,ka-/ ทำให้เกิดคำใหม่ที่เรียกว่าคำเปลี่ยนเสียง
2. สร้างโดยเติม <กระ-,กะ-> หน้าคำพยางค์เดียว ทำให้กลายเป็นคำผสมสองพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ->
3. สร้างโดยซ้ำพยางค์ <กระ-,กะ-> และซ้ำบางส่วนที่เหลือทำให้เกิดคำใหม่ที่มีพยางค์หน้าเป็น <กระ-,กะ-> และมีพยางค์หลังซ้ำเสียงบางส่วนของคำเดิม ทำให้เกิดคำใหม่ที่เรียกว่า คำซ้ำบางส่วน

3.2.2.1 คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำเปลี่ยนเสียง คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำเปลี่ยนเสียง มี 78 คำ (24%ของคำสร้างใหม่) ซึ่งเป็นคำเปลี่ยนเสียงที่มีพยางค์หน้าเปลี่ยนมาจากเสียงอื่นๆ เช่น จากเสียง /kha-/ /pra-/ /ta-/ /tra-/ /sa-/ เป็นต้น จึงทำให้คำเดียวมีรูปแปรใช้อยู่ 2 รูป คือ รูปคำเดิมและรูปที่มีพยางค์หน้าเปลี่ยนเสียงเป็น /kra-/ หรือ /ka-/ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแปร 2 รูปนี้โครงสร้างของพยางค์หน้าไม่ได้เปลี่ยน คือยังคงเป็นแบบ /Cra?-/¹ หรือ /Ca?-/ เหมือนกัน ตัวอย่างของคำเปลี่ยนเสียงที่มีพยางค์หน้าเป็นเสียงต่างกันได้แก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. C(r)a? = พยัญชนะต้นบางเสียงที่ควบกับ (r) เช่น /t-,p-/
 - a = สระ /a/
 - ? = เสียงกักที่เสี้ยนเสียง

<ข> /kha-/ เปลี่ยนเป็น <กระ-,กะ-,ก-> /kra-,ka-/ พบอยู่ 27 คำเช่น

ขมับ ~ กระหมับ	ขยด ~ กระหยด
ขนาด ~ กขนาด	ขรม ~ กะหรม
ขมวด ~ กะหมวด	เขม่น ~ กระเหม่น

<ตระ-,ตะ-> /tra-,ta-/ เปลี่ยนเป็น <กระ-,กะ-,ก-> /kra-,ka-/ พบอยู่ 27

คำ เช่น

ตะแกรง ~ กะแกรง	ตะกร่อม ~ กะกร่อม
ตะโพน ~ กะโพน	ตระมวล ~ กระมวล
ตะกรุม ~ กตกรุม	ตระหนัก ~ กระหนัก

<ระ-> /ra-/ เปลี่ยนเป็น <กระ-,กะ-> /kra-,ka-/ พบอยู่ 4 คำ คือ

ระคาย ~ กระคาย	ระอุ ~ กระอุ
ระย่อม ~ กระย่อม	ระเบียง ~ กะเบียง

กาญจนา นาคสกุล (2524:84) กล่าวว่า "ในภาษาไทยเสียงกักที่เกิดที่เส้นเสียงนั้นจะปรากฏเป็นเสียงสะกดเฉพาะในคำที่มีสระเดี่ยวสั้น คือเกิดได้แต่เฉพาะตามหลังสระเดี่ยวเท่านั้น และในการเขียนจะไม่มีตัวอักษรเขียนแทนแต่จะแฝงอยู่ในรูปสระเสียงสั้นโดยทั่วไป" เสียงกักที่เส้นเสียง /-ʔ/ ที่เกิดตามหลังสระเดี่ยวสั้นจะเกิดในคำพยางค์เดียว เช่น ตี/tiʔ/ ตะ/teʔ/ ถ้าเป็นคำพยางค์แรกในคำสองพยางค์ เช่น คำ <กระ-,กะ-> ที่ผู้วิจัยศึกษาเสียง /-ʔ/ นี้มักไม่ปรากฏ ยกเว้นเมื่อต้องการเน้น และเสียงวรรณยุกต์จะเป็นเสียงสามัญ เช่น กระหวัด /krawát/ กระวาน /krawaan/ (ดูเพิ่มเติมที่กาญจนา นาคสกุล, 2524:113-115) ในงานนี้ผู้วิจัยจึงไม่ได้แสดงเสียง /-ʔ/ ไว้ท้ายคำ คงแสดงเพียง /kra-/ หรือ /ka-/ เท่านั้น

<ประ-> /pra-/ เปลี่ยนเป็น <กะ-> /ka-/ พบอยู่ 3 คำ คือ
 ประตัก ~ กะตัก ประดวน ~ กะดวน
 ประทับ ~ กะทับ

<ท-,ทะ-> /tha-/ เปลี่ยนเป็น <กะ-,ก-> /ka-/ พบอยู่ 2 คำ คือ
 ทวาย ~ กะวาย ทะเบียน ~ กเบียน

<ส-,สะ-> /sa-/ เปลี่ยนเป็น <กะ-> /ka-/ พบอยู่ 13 คำ เช่น
 สะท้าน ~ กะท้าน สะเทือน ~ กะเทือน
 สมัน ~ กะหมัน สะทอน ~ กะทอน

<จ-> /t a-/ เปลี่ยนเป็น <ก-> /ka-/ พบอยู่ 1 คำ คือ
 ละเมาะ ~ กเมาะ

(ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำเปลี่ยนเสียง ที่ภาคผนวก

ก. หน้า 216-218)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.2.2 คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำผาน¹

มีการนำ<กระ-,กะ->ไปเติมหน้าคำพยางค์เดียวทำให้ได้คำใหม่เป็นคำสองพยางค์ คำที่เกิดขึ้นใหม่อาจเป็นคำที่มีความหมายแตกต่างไปจากเดิมหรือเปลี่ยนชนิดของคำหรือหมวดคำให้แตกต่างไปจากคำพยางค์เดียวเดิม (คำผานแท้) หรือคำที่เกิดขึ้นใหม่ยังคงมีความหมายเหมือนเดิม (คำผานเทียม)

3.3.2.2.1 คำผานแท้

คำผานแท้เป็นคำที่สร้างขึ้นด้วยเหตุผลทางไวยากรณ์และความหมาย คือ นำ <กระ-,กะ->ไปเติมหน้าคำพยางค์เดียว ทำให้คำนั้นเป็นคำ 2 พยางค์และเปลี่ยนชนิดของคำให้ต่างออกไป และอาจจะทำให้มีความหมายใหม่เกิดขึ้น โดยความหมายใหม่นั้นยังสัมพันธ์กับความหมายของคำพยางค์เดียวอย่างเห็นได้ชัด พบ 17 คำ หรือบางคำอาจเห็นความสัมพันธ์ไม่ชัดเจนแต่ก็พอจะเกี่ยวพันกันอยู่บ้าง ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานให้เป็นคำผานแท้ด้วย คำประเภทนี้พบอยู่ 4 คำ จึงอาจกล่าวได้ว่า <กระ-,กะ-> ทำหน้าที่เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ (prefix) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า <กระ-,กะ-> ที่อยู่หน้าคำผานแท้มีหน้าที่และความหมาย 3 ประการ คือ

1. เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ที่เปลี่ยนชนิดของคำ และคำที่เกิดขึ้นใหม่มีความหมายเกี่ยวพันกับคำพยางค์เดียวเดิม
2. เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ที่เปลี่ยนชนิดของคำ คำที่เกิดขึ้นใหม่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำพยางค์เดียวเดิม
3. เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ แต่เปลี่ยนความหมายของคำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

-
1. คำผาน ใช้ตามคำจำกัดความของ เสาวรัตน์ ดาราวงษ์ (2522) ซึ่งหมายถึง คำที่ประกอบด้วย 2 หน่วยคำหรือมากกว่านั้น และหน่วยคำที่เป็นส่วนประกอบจะต้องมีหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือทุกหน่วยเป็นหน่วยคำไม้อิสระ

1. <กระ-,กะ-> เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ที่เปลี่ยนชนิดของคำ และคำที่เกิดใหม่ มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำพยางค์เดียวเดิม พบอยู่ 11 คำ

ก. คำกริยาเปลี่ยนเป็นคำนามพบ 5 คำ คือ

จิบ > กระจิบ จุก > กระจุก

บัง > กะบัง บี > กระจบี

แบะ > กระจแบะ

ตัวอย่าง

บี ก. ทำให้แตกออก หรือหลุดออกเป็นชิ้นด้วยนิ้ว เช่น บีขนมปัง
 กระจบี น. แ่ง แผ่น หรือชิ้นที่บี หรือแยกออกจากส่วนใหญ่

จิบ ก. ลืม ดื่มทีละนิด

กระจิบ น. ถ้วยขนาดเล็กที่สุดสำหรับจิบ

คำสองพยางค์ที่เกิดขึ้นใหม่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของกริยาที่เป็นคำพยางค์เดียว หรือเป็นสิ่งของที่เข้ากับกริยานั้น

ข. คำกริยาเปลี่ยนเป็นคำวิเศษณ์ พบ 2 คำ คือ

เจาะ > กระจเจาะ อวล > กระจอวล

ตัวอย่าง

เจาะ ก. ทำให้เป็นช่องเป็นรู

กระจเจาะ ว. มีผลเป็นที่ลุดตา เรียกว่าตากระจเจาะ

อวล ก. ตลบ ฟุ้ง หวน กลบ หอมตลบ ฟุ้งด้วยกลิ่นหอม มักใช้
 เข้าคู่กับคำอบ เป็นอบอวล

กระจอวล ว. อวล หอมตลบ

คำสองพยางค์ที่เกิดขึ้นใหม่จะเป็นคำวิเศษณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของคำกริยานั้น

ค. คำนามเปลี่ยนเป็นคำกริยา พบ 2 คำ คือ

จาน > กจาน ฟาย > กฟาย

จาน น. ภาชนะรูปแบบๆ สำหรับใส่สิ่งของต่างๆ

กจาน To put rice in a ragout; plate

[ตักข้าวใส่ในแกง (ragout-อาหารชนิดหนึ่ง), จาน] (41)

ฟาย Hollow of the hand [อ้วงมือ]

กฟาย To take up in the hollow of the hand, to take hold of with the hand [เอาอ้วงมือตัก](41)

คำสองพยางค์ที่เกิดขึ้นใหม่จะเป็นคำกริยาที่ต้องใช้คำนามที่เป็นคำพยางค์เดียวนั้นประกอบการทำกริยา

ง. คำวิเศษณ์เปลี่ยนเป็นคำกริยา พบ 1 คำ คือ

ดิก (หรือดิกดิก) > กระดิก

ดิก (ดิกดิก) ว.ระรัว ในคำว่า ไหวดิกๆ สั่นดิกๆ

กระดิก ก.ไหว ทำปลายอวัยวะเช่น มือหรือเท้าให้ไหว

คำสองพยางค์ที่เกิดขึ้นใหม่จะเป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับคำวิเศษณ์นั้นๆ

จ. คำนามเปลี่ยนเป็นคำวิเศษณ์ พบ 1 คำ คือ

ท่อน > ก(ะ)ท่อน

ท่อน น. ส่วนที่ตัดหรือทอนออกเป็นตอนๆ เช่น ท่อนหัว....

กท่อน In rags, in pieces torn ขาดกท่อน

To split in pieces [กระรุ่งกระริง, ขาดเป็นท่อนๆ ผ้าเป็นท่อนเล็กท่อนน้อย (41) คำว่า กท่อน ปัจจุบันพบในคำ กระท่อนกระแท่น ว.ไม่เป็นชิ้นเป็นอัน,ไม่ครบถ้วน)

คำสองพยางค์ที่เกิดขึ้นใหม่เป็นคำวิเศษณ์ที่บรรยายลักษณะของคำนาม

นั้น

2. <กระ-,กะ-> เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ ที่เปลี่ยนชนิดของคำ คำที่เกิดขึ้นใหม่ มีความหมายตรงข้ามกับคำพยางค์เดียวเดิม พบ 1 คำ คือ

แสง > กะแสง

แสง น. ความสว่าง สิ่งที่ทำให้ดวงตาแลเห็น

กะแสง นั้นคือเป็นเงาก็อ่า เหมือนคำพูดว่าฟันคนนั้นดำเป็นกะแสง(33)

คำที่เกิดขึ้นใหม่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำพยางค์เดียวเดิม แสง

แปลว่า ความสว่าง แต่ กะแสง แปลว่า ดำ เงา

3. <กระ-,กะ-> เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำแต่เปลี่ยน ความหมายของคำ พบ 5 คำ

ก. คำกริยายังคงเป็นคำกริยาแต่ความหมายของคำเปลี่ยนไป พบ 4 คำคือ

ทุ่ม > กระทุ่ม เย่อ > กะเย่อ

หย่ง > กระหย่ง ไอ > กะไอ

ตัวอย่าง

ทุ่ม ก. เอาของหนักๆ ทิ้งลงไป เช่น เอาก้อนหินทุ่มลงไปใต้น้ำ ทิ้ง
ทับลง ทิ้งถมลง

กระทุ่ม ก. เอาเท้าตีน้ำเมื่อเวลาว่ายน้ำ ตี

เย่อ ก. To take away forcibly (41)

กะเย่อ ก. To take hold of each other (41)

ข. คำนามยังคงเป็นคำนามแต่ความหมายเปลี่ยนแปลงไป พบ 1 คำ คือ

ไอ > กะไอ

ไอ น. สิ่งที่มีลักษณะอย่างควันลอยออกมาจากของที่ถูกความร้อน
ทำให้ระเหย

กระไอ น. กลิ่น(ใช้เฉพาะกลิ่นของสิ่งที่จวนจะบูด) เช่นแกงมีกระไอจวน
บูดแล้ว

มีคำ <กระ-,กะ-> ที่เกิดขึ้นใหม่ 4 คำ มีความหมายสัมพันธ์กับคำเดิมอยู่บ้างถึงแม้จะไม่ชัดเจนเช่นคำ 17 คำข้างต้น แต่ก็ไม่ได้มีความหมายเหมือนกับคำพยางค์เดียวเช่นคำผานเทียม ผู้วิจัยจึงจัดคำ 4 คำนี้ไว้เป็นกลุ่มที่อาจจะเป็นคำผานแท้ก็ได้ (ถ้ามีข้อมูลมาประกอบการพิจารณามากขึ้นคำกลุ่มนี้อาจจะถูกจัดกลุ่มเป็นคำอื่นก็ได้) คือ

จวบ - กระจวบ	ชุ่ม - กะชุ่ม
แซะ - กระแซะ	ออก - กะออก

ตัวอย่าง

จวบ ก. เอาปากดูดโดยเร็วและแรง อาการที่ปลาไหลทำอย่างนั้น
 กระจวบ น. ส่วนของโคมตรงที่สวมหลอด

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า <กระ-,กะ-> เป็นหน่วยคำไม่อิสระที่เติมลงไปหน้าคำแล้วทำให้คำนั้นเปลี่ยนแปลงความหมายไป หรือเปลี่ยนชนิดของคำทำให้เกิดคำสองพยางค์เป็นศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ในภาษา

3.3.2.2.2 คำผานเทียม

คำผานเทียมเป็นคำที่สร้างขึ้นด้วยเหตุผลทางเสียงเป็นสำคัญ เมื่อเติม<กระ-,กะ->หน้าคำพยางค์เดียวแล้ว คำ 2 พยางค์ที่เกิดขึ้นใหม่มีความหมายเหมือนเดิม ที่เดิม <กระ-,กะ-> ลงไปหน้าคำก็เพื่อประโยชน์ทางเสียงเท่านั้น คำกลุ่มนี้จะมีทั้งคำพยางค์เดียว และคำ 2 พยางค์ขึ้นต้นด้วย<กระ-,กะ->แปรกันเป็นคู่ คำผานเทียมนี้จะมีมีความหมายเหมือนคำพยางค์เดียว จะใช้ในรูปคำพยางค์เดียว หรือใช้ในรูปคำ <กระ-,กะ-> ก็ได้ โดยไม่มีผลทางความหมายใดๆทั้งสิ้นคำผานเทียมพบ 136 คำ คิดเป็น 43% ของคำสร้างใหม่ ตัวอย่างเช่น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่คำผานเทียมในภาคผนวก ก. หน้า |222-225)

พีด เสียงอย่างเสียงจาม (53)

กะพีด จามกะพีด Noise a person makes in sneezing [เสียงคนจาม] (41)

แอบ ก.ทำโดยไม่ให้ผู้อื่นรู้เห็น โดยอาการต่างๆ เช่น ซุ่ม ซ่อน รั้น
แนบเข้าไปชิด (53)

กะแอบ นั่นคือไม่ให้เห็นตัว เหมือนกับคนจะจับแลยิง...ค่อยๆ กะแอบเข้าไป
ไปอย่าให้มันเห็น (33)

คำคุณลักษณะนี้พบมากในศัพท์พจนานุกรมภาษาไทยของปาลแก้ว คำพยางค์เดียว
บางคำยังใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่บางคำไม่ค่อยมีที่ใช้แล้ว ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นตัวอย่งที่ได้มา
จากศัพท์พจนานุกรมภาษาไทย ของปาลแก้ว

จี - กระจี `To tickle' [จี]

จ้อน - กระจ้อน `slim, little' [ผอม, เล็ก]

จุย - กระจุย `Prodigal; prodigality: to dissipate' [มากมายเกิน
ไป, กระจัดกระจาย]

(จู่)โจม - (จู่)กะโจม `To rush hastily, to jump upon some one'
[เข้าไปโดยเร็ว กระโดดเข้าไป]

จู้-อู้จู้-กะจู้ `A trap to catch eels with' [เครื่องดักปลาไหล]

3.2.3 คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำซ้ำบางส่วน

คำที่เดิมเป็นคำ 2 พยางค์ขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ-> ได้เปลี่ยนเป็นคำ
4 พยางค์ เนื่องจากเกิดการซ้ำคำบางส่วนลงในคำ 2 พยางค์ที่มีอยู่เดิม เช่น

กะมอม > กะมอมกะम्म กดง > กดงกदन

กแสง > กแสงกเสียง กพก > กพกกเพ้อ

กตึง > กตึงกตึง กะเผลก > กะเผลกกะเผลก

คำ กะम्म กदन กเสียง กเพ้อ กตึง กะเผลก เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่จากการซ้ำ

คำว่า กตัง ไม่ปรากฏตามลำพัง และไม่มี ความหมาย แต่จะอยู่ในคำซ้ำเสียง บางส่วนที่มี 4 พยางค์ กตัง กตัง ซึ่งมีความหมายเหมือนคำ 2 พยางค์เดิม คือ กตัง

กตง - Sciatica [ชื่อโรค]

กตง - กตงกตง Sciatica

คำว่า กตง ไม่ปรากฏตามลำพังและไม่มี ความหมาย แต่จะอยู่ในคำซ้ำเสียง บางส่วนที่มี 4 พยางค์ กตงกตง ซึ่งมีความหมายเหมือนคำ 2 พยางค์เดิม คือ กตัง

กตง - Sonorous, agreeable and harmonious.

กตง - กตง กตง Sweet and musical voice.

คำว่า กตง ไม่ปรากฏตามลำพังและไม่มี ความหมาย แต่จะอยู่ในคำซ้ำ เสียงบางส่วนที่มี 4 พยางค์ กตง กตง ซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกับคำ 2 พยางค์เดิม คือ กตง

คำซ้ำบางส่วนที่เกิดขึ้นใหม่ ประกอบด้วยคำเดิมและคำซ้ำบางส่วนที่เป็นคำ สองพยางค์ที่เกิดขึ้นใหม่ คำที่มาซ้ำจะซ้ำพยางค์หน้า คือ พยางค์ <กระ-,กะ-> ทั้งพยางค์ ส่วนพยางค์ที่สองของคำซ้ำ (S₂) จะซ้ำกับพยางค์ที่สองของคำเดิม (S₁) (ka₁S₁) > ka₁S₁ka₂S₂) โดยมีลักษณะการซ้ำต่างๆ กัน 3 แบบ ดังนี้ คือ

1. S₂ ซ้ำเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระกับ S₁ เช่น

/kadoŋ/ > /kadoŋ-kadon/ (กตงกตง)

2. S₂ ซ้ำเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายกับ S₁ เช่น

/katoon/ > /katoon-kateer/ (กะตองกะตอง)

/kadup/ > /kadup-kadip/ (กะตูปกะตูป)

/kasuut/ > /kasuut-kasiit/ (กะสุตกะสิด)

3. S₂ ซ้ำเสียงพยัญชนะต้นกับ S₁ เช่น

/kadik/ > /kadik-kadiia/ (กะตีกกะเตี้ย)

/kaphok/ > /kaphok-kaphwŋ/ (กพกกพอง)

/kawon/ > /kawon-kawaay/ (กะวนกะวาย)

คำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำซ้ำบางส่วนที่เกิดขึ้นใหม่นี้จะไม่มี ความหมายและไม่ปรากฏตามลำพัง แต่เมื่อถึงปัจจุบันพบว่า คำซ้ำ (ka₂S₂) บางคำได้กลายเป็นคำที่มีความหมายใช้ตามลำพังได้ เช่น กะโผลกกะเผลก ปัจจุบันมีคำ กะเผลก 'อาการเดินไม่ปกติเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง' แต่กะโผลก (ka₁S₁) ไม่มีที่ใช้ก็มี

การซ้ำคำแล้วทำให้เกิดสัมผัสคล้องจองกันภายในคำเป็นลักษณะที่พบเป็นจำนวนมากในภาษาไทย เช่น หยิบเล็กหยิบน้อย รวบหัวรวบหาง ฯลฯ ฮาส (Haas 1979: xvii) เรียกคำลักษณะนี้ว่า Elaborate Expression ซึ่งมักใช้ในภาษาพูด แต่ในบางคำก็เป็นคำหรูหรา (elegant) ผู้วิจัยเห็นว่า การที่คำ <กระ-,กะ-> 2 พยางค์กลายเป็นคำ <กระ-,กะ-> 4 พยางค์ ก็คงเพื่อให้ได้คำพูดที่เป็นจังหวะแบบ ๐ / ๐ / (เบา-หนัก-เบา-หนัก) ซึ่งนำไปใช้ในคำประพันธ์และคำพูดประจำวันเพื่อให้ภาษารูปร่างยิ่งขึ้น เช่น กระเบียดกระเสียน กระวนกระวาย เป็นต้น

มูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดคำเกิดใหม่ชนิดคำเปลี่ยนเสียง คำผสานแท้ คำผสานเทียมและคำซ้ำเสียงบางส่วนนั้น คงเนื่องมาจาก ประการแรก ต้องการให้มีคำใหม่ๆ ใช้ในภาษามากขึ้น และประการที่สอง ต้องการสร้างคำใหม่ขึ้นใช้ในคำประพันธ์ เพื่อให้มีสัมผัสคล้องจองกันหรือเพื่อเพิ่มพยางค์ของคำเดิมให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของคำประพันธ์¹

1. กำชัย ทองหล่อ (2525:161) กล่าวว่า ภาษาไทยมีการเติมคำ คือการเพิ่มคำหรือพยางค์ลงไปที่คำเดิม เพื่อให้คำนั้นมีพยางค์เพิ่มขึ้น การเติมคำนี้ทำเพื่อประโยชน์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อให้คำเดิมมีเสียงไพเราะสละสลวย 2. เพื่อให้พยางค์ท้ายของคำเดิมเปลี่ยนเสียงไปคล้องจองกับคำอื่นตามสัมผัสที่ต้องการ และ 3. เพื่อเพิ่มพยางค์ของคำเดิมให้มากพอที่จะบรรจุเข้าในบทกลอนต่างๆ ตามที่ต้องการ คำที่เติมเข้ามานั้น ไม่ต้องการคำแปลและไม่ทำให้ความหมายของคำผิดเพี้ยนไป

ตัวอย่างเช่น

ขจร > กระจร น.ต้นสลิด

กระจ่มกระจรแล้ คชน้าวกาหลง (พงศ.เหนือ) (53:17)

ขจร แปลงเสียงเป็น กระจร เพื่อให้คล้องจองมีสัมผัสกับ กระจ่ม และลงจังหวะ

๖/๖/

ตุ่น > กระจุ่น น.ตัวตุ่น

กระจ่ายเดินกระจุ่นชูด (บุญโณวาท) (53:28)

ในวรรคนี้เมื่อเติม กระจ- หน้า ตุ่น เป็น กระจุ่น ทำให้รับกับคำกระจ่ายที่มาข้างหน้าและลงจังหวะ ๖//๖// ถ้าใช้ว่า กระจ่ายเดินตุ่นชูด จะไม่ไพเราะเท่า กระจ่ายเดินกระจุ่นชูด

ชิด > กระจิด 'ก.ชิดทีเดียว'

ว่องไวโล่กระจิดติดพัน (รามเกียรติ์ ร.2) (53:22)

ในวรรคนี้เมื่อเติมพยางค์<กระจ->หน้า ชิด เป็น กระจิด ทำให้ "คำ" ในวรรคเพิ่มขึ้น ปกติในคำกลอนวรรคหนึ่งๆ จะมีคำตั้งแต่ 6-9 คำ การเพิ่ม <กระจ-> หน้าชิดทำให้เพิ่มคำในวรรคจาก 6 คำเป็น 7 คำ ซึ่งในการอ่านจะช่วยให้มีจังหวะดีขึ้น

กระจิก > กระจิกกระจวย

เจ้าก็ระรี่ระริกกระจิกกระจวย (ม.ร้อยยาวชูชก) (53:23)

ในวรรคนี้ กระจิกกระจวย ซึ่งเป็นคำ 4 พยางค์ มีจังหวะ ๖/๖/ รับกับคำ 4 พยางค์ ระรี่ระริก ที่อยู่ข้างหน้า

จากรายละเอียดที่แสดงไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าคำที่เกิดจากการสร้างคำขึ้นใหม่มีจำนวน 329 คำ เป็นคำสร้างขึ้นใหม่จากคำรวมเชื้อสาย 22 คำ (7%) เป็นคำสร้างใหม่จากคำไทยกลาง 307 คำ ซึ่งแยกเป็นคำเปลี่ยนเสียง 78 คำ (24%) คำसानแท้ 21 คำ (6%) คำसानเทียม 136 คำ (41%) คำซ้ำเสียงบางส่วน 72 คำ (22%)

เป็นที่น่าสังเกตว่าคำที่เกิดขึ้นใหม่ชนิดคำसानแท้ ซึ่งเกิดจากการเติมหน่วยหน้าศัพท์ <กระจ-, กระจ-> ลงหน้าคำแล้วเปลี่ยนความหมายของคำหรือชนิดของคำพบเพียง 6%

ของคำเกิดใหม่ซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคำผสานเทียมที่มีถึง 41% ของคำเกิดใหม่การสร้างคำแบบคำผสานแท้ ซึ่งไทยยืมวิธีการมาจากเขมรคงไม่เป็นที่นิยมจึงมีจำนวนน้อย แต่การสร้างคำแบบคำผสานเทียม ซึ่งเป็นการเติมพยางค์ <กระ-,กะ-> ลงหน้าคำแล้วไม่เปลี่ยนความหมายมีจำนวนมาก การสร้างคำแบบหลังคงเกิดจากแนวเทียบว่า มีคำขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ-> ใช้อยู่จึงเปลี่ยนคำพยางค์เดียวให้เป็นคำ <กระ-,กะ-> ด้วย ผู้วิจัยได้แสดงจำนวนคำ <กระ-,กะ-> ที่เป็นคำที่เกิดจากการสร้างคำใหม่ในตารางที่ 2 (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 : คำ <กระ-,กะ-> ซึ่งเป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่

ชนิดของคำสร้างใหม่	จำนวนคำ	อัตราร้อยละ
คำที่สร้างจากคำร่วมเชื้อสาย	22	7
คำเปลี่ยนเสียง	78	24
คำผสานแท้	21	6
คำผสานเทียม	136	41
คำซ้ำเสียงบางส่วน	72	22
รวม	329	100

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 คำ <กระ-,กะ-> ที่ยังไม่ทราบที่มา

คำที่เหลืออยู่อีกจำนวนหนึ่งเป็นคำที่ยังไม่ทราบที่มา คำเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นคำนามที่เป็นชื่อพืช สัตว์ และสิ่งของต่างๆ คำกริยามีบ้างแต่จำนวนไม่มากนัก ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้เป็นกลุ่มหนึ่งต่างหากจำนวน 226 คำ พืช สัตว์เหล่านี้อาจเป็นพืชสัตว์พื้นเมือง จึงมีชื่อที่ใช้เรียกกันมาแต่ดั้งเดิม ชื่อเหล่านี้อาจเป็นชื่อในภาษาตระกูลมอญ-เขมรก็ได้ ซึ่งภาษาไทยรับเอามาใช้นานแล้วอาจจะก่อนสมัยสุโขทัย หรือมีละนั้นอาจจะจะเป็นชื่อเฉพาะที่คนไทยเองคิดขึ้นเพื่อใช้เรียกสิ่งที่พบใหม่หรือรู้จักใหม่ๆ ก็อาจเป็นได้ เช่น นกกระถั่ว นกกระเต่า ต้นกะมั่ว เป็นต้น

คำที่ไม่ทราบที่มาที่ผู้วิจัยได้จัดเป็น 5 ประเภท ดังนี้ คือ

1. พืช เช่น กกรน กระเจี๊ยบ กระดอม
2. สัตว์ เช่น กะดัก กระสง กระแหง กระฉง กระทุ
3. สิ่งของ เช่น กะชะ กระชุก กระบาย
4. คำกริยา เช่น กระพือ กระเพื่อม กระเดื่อง
5. คำอื่นๆ เช่น กระฉ่อน กระห่อง กะบด

(ดูรายละเอียดในคำ <กระ-,กะ-> ที่ยังไม่ทราบที่มา ที่ภาคผนวก ก.หน้า 227

-231)

สรุป

จากการนำคำ <กระ-,กะ-> จำนวน 765 คำ มาศึกษาเพื่อหาที่มาของคำเหล่านั้น ผู้วิจัยพบว่าคำที่ปัจจุบันมีรูปเป็น <กระ-,กะ-> ในภาษาไทยกลางนั้น มีที่มาหรือมีสาเหตุการเกิดของคำแตกต่างกันเป็น 4 สาเหตุคือ

1. เกิดจากการยืมคำ 2 พยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย /kra-,ka-/ จากภาษาต่างๆ เช่น ยืมคำ /kamala/ <กมล> จากภาษาบาลี ยืมคำ kajang `กระแซง' จากภาษามลายู ยืมคำ /krapum/ <กรพุ> จากภาษาเขมร ยืมคำ kalayam จากภาษาทมิฬ เป็นต้น จากการยืมทำให้เริ่มมีคำสองพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ-> เข้ามาในภาษา

2. เกิดการเทียบแบบแล้วสร้างคำขึ้นใหม่ โดยเทียบแบบจากคำยืมที่ยืมเข้ามาเมื่อมีคำยืม <กระ-,กะ-> ใช้ในภาษาแล้วจึงเกิดการสร้างคำ <กระ-,กะ-> ขึ้นใหม่ด้วยการเติมพยางค์ <กระ-,กะ-> ลงไปหน้าคำพยางค์เดียวที่เป็นคำภาษาไทยกลางเอง ทำให้คำซึ่งเดิมเป็นคำพยางค์เดียวกลายเป็นคำสองพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ-> ขึ้น เช่น ดูก > กระดูก จิว > กระจิว บี > กระบี ในคำไทยกลางที่กลายเป็นคำ 2 พยางค์นี้มีคำอยู่ 22 คำที่จัดเป็นคำไทร่วมเชื้อสายที่ภาษาไทอื่นๆส่วนใหญ่ยังใช้อยู่ แต่ใช้ในรูปคำพยางค์เดียว ส่วนในภาษาไทยกลางได้เปลี่ยนเป็นคำขึ้นต้นด้วย <กระ-,กะ->

3. เกิดการเปลี่ยนเสียงคำที่มีพยางค์ต้นเสียงต่างๆ ให้เปลี่ยนเป็นคำขึ้นต้นด้วย /kra-,ka-/ เช่น /kha-/ ,/tra-/ ,/sa-/ > /kra-,ka-/ ในคำ เขมัน > กะเม้น ตระโน > กระโน สะพาน > กพาน การเปลี่ยนเสียงนี้ทำให้มีคำ <กระ-,กะ-> เพิ่มจำนวนขึ้นในภาษา

4. เกิดการซ้ำเสียงบางส่วนในคำ <กระ-,กะ-> ที่มีอยู่ทำให้เกิดคำ 2 พยางค์ใหม่ขึ้น คำสองพยางค์ที่เกิดใหม่นี้ไม่มีความหมายและไม่เกิดตามลำพัง แต่จะอยู่รวมกับคำ <กระ-,กะ-> เดิมกลายเป็นคำ 4 พยางค์ ที่มีความหมายเหมือนคำ 2 พยางค์เดิม เช่นคำ กตงกตน กแঙ্গกเสียง กระเจิดกระเจิง คำว่า กตน กเสียง กระเจิด ไม่มีความหมาย เกิดขึ้นเพื่อยึดคำ 2 พยางค์ให้เป็นคำ 4 พยางค์

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าจากสาเหตุทั้ง 4 ประการนี้ทำให้เกิดคำ <กระ-,กะ-> ขึ้นเป็นจำนวนมากในภาษาไทย อย่างไรก็ตามยังมีคำ <กระ-,กะ-> อีกจำนวนหนึ่งที่ใช้อยู่ในภาษาแต่ผู้วิจัยไม่อาจตรวจสอบได้ว่าคำเหล่านั้นมีที่มาอย่างไร ผู้วิจัยจึงจัดคำเหล่านี้ไว้เป็นคำที่ยังไม่ทราบที่มา ซึ่งมีจำนวน 226 คำ ผู้วิจัยได้แสดงจำนวนคำ <กระ-,กะ-> ที่แยกตามสาเหตุการเกิดในตารางที่ 3 (ดูตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 : คำ <กระ-,กะ-> จำแนกตามที่มาของคำ

ที่มาของคำ		จำนวนคำ	อัตราร้อยละ
คำยืม		210	27
คำสร้างใหม่	คำไทร่วมเชื้อสาย	22	3
	คำไทยกลาง	307	40
คำที่ยังไม่ทราบที่มา		226	30
รวม		765	100

จากตารางที่ 3 คำยืมจากภาษาต่างๆ มีจำนวน 210 คำ (27%) คำที่สร้างขึ้นใหม่มีจำนวน 307 คำ (40%) คำที่สร้างขึ้นใหม่จากคำไทร่วมเชื้อสายจำนวน 22 คำ (3%) และคำที่ยังไม่ทราบที่มาจำนวน 226 คำ (30%) จะเห็นได้ว่าคำ <กระ-,กะ-> ที่เกิดจากการสร้างคำขึ้นใหม่มีจำนวนมากที่สุดคือ เป็นร้อยละ 43 (40+3) สำหรับคำที่ยังไม่ทราบที่มานั้น ถ้ามีเอกสารใหม่ๆ ที่จะเป็นประโยชน์กับการค้นหาที่มาของคำมากขึ้น เราอาจสืบหาที่มาของคำที่ยังไม่ทราบที่มาเหล่านี้เพิ่มขึ้นก็ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 : กราฟวงกลมแสดงอัตราร้อยละของคำ <กระ-,กะ-> ประเภทต่างๆ
จำแนกตามสาเหตุของการเกิดของคำ

คำสร้างใหม่จากคำไทร่วมเชื้อสาย 3%

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย